

Undersøgelse af masteruddannelserne

2013

Undersøgelse af masteruddannelserne

2013

Undersøgelse af masteruddannelserne

© 2013 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-740-3

Indhold

1	Resume	5
2	Indledning	7
2.1	Undersøgelsens fokus	7
2.2	Metodisk design	8
2.3	Bemanding	9
2.4	Læsevejledning	9
3	Valg af masteruddannelse	11
3.1	Ønske om faglig viden på højt niveau	11
3.2	Deltagerne oplever universitetsforankringen som vigtig	13
3.3	Alternativer til valget er oftest forankret på universitetet	16
3.4	Kendskab til masteruddannelserne	17
4	Masteruddannelsernes indhold og tilrettelæggelse	20
4.1	Udfordringer med arbejdsbyrden på masteruddannelsen	20
4.2	Tilfredshed med det faglige niveau på masteruddannelserne	22
4.3	Blandede holdninger til den fleksibelt opbyggede masteruddannelse	25
5	Udbytte af masteruddannelser	28
5.1	Stor deltagertilfredshed med faglig udvikling	28
5.2	Stor deltagertilfredshed med kompetenceudvikling	29
5.3	Højere kvalitet i opgaveløsningen	30
5.4	Aftagernes vurderinger af udbytte afhænger af behov og bevæggrunde for valget af masteruddannelse	32
6	Masteruddannelsens betydning for karriere	34
6.1	Knap hver tredje deltager har fået mere ansvar	34
6.2	17 % af deltagerne har fået nyt job	35
6.3	29 % af deltagerne har fået mere i løn	37
Appendiks		
Appendiks A: Karakteristik af deltagerne		38
Appendiks B: Metodeappendiks		41

1 Resume

Denne rapport sætter fokus på aftageres og deltageres vurderinger af masteruddannelsernes arbejdsmarkedsrelevans.

Deltagerne på masteruddannelserne er generelt set meget tilfredse med uddannelsesforløbet. 96 % af deltagerne er samlet set tilfredse eller overvejende tilfredse med uddannelsesforløbets betydning for deres faglige udvikling.

Deltagerne oplever samtidig, at masteruddannelserne forbedrer deres kompetencer på en række områder. 97 % af deltagerne vurderer, at de i høj eller nogen grad har fået metoder og begreber til at vurdere og løse teoretiske og praktiske problemstillinger. 83 % vurderer, at det samme gælder i forhold til at styre og udvikle komplekse arbejdsituationer.

Samlet set indfrier masteruddannelserne i høj grad de forventninger og motiver, deltagerne har haft i forbindelse med at starte på en masteruddannelse.

94 % af deltagerne peger på det faglige niveau som afgørende for at vælge en masteruddannelse, og deltagerne oplever i høj grad, at ønsket om viden på et højt fagligt niveau bliver indfriet. 94 % af deltagerne er tilfredse eller overvejende tilfredse med det faglige niveau på modulerne, samtidig med at de oplever, at de bliver fagligt udfordret.

Deltagerne lægger også stor vægt på en tæt integration af teori og arbejdslivspraksis, og også her er der generelt set en stor tilfredshed med undervisernes evne til at imødekomme dette ønske. 89 % af deltagerne er enten tilfredse eller overvejende tilfredse med undervisernes evne til at forbinde teori med praksis på arbejdsmarkedet.

Masteruddannelserne har også i et vist omfang en positiv betydning for deltagernes videre karriereforløb. 32 % af deltagerne har fået nye ansvarsområder, 29 % har fået mere i løn, og 17 % har fået nyt job som følge af masteruddannelsesforløbet. Masteruddannelsernes betydning for det videre karriereforløb afhænger dog af, om deltagerne har gennemført et eller flere moduler eller en hel masteruddannelse. Betydningen for det videre karriereforløb er størst for de deltagere, der har gennemført en hel masteruddannelse.

Der er dog også udfordringer forbundet med at gennemføre en masteruddannelse set fra deltagernes perspektiv. 65 % af deltagerne oplever, at det er svært eller overvejende svært at kombinere uddannelsesforløb med arbejds- og privatliv. Deltagerne anlægger forskellige strategier til at overkomme denne udfordring, som handler om at løse færre opgaver på arbejdspladsen, sikre familiens opbakning til projektet og om nødvendigt helt fravælge familie- og fritidsaktiviteter i perioder. For nogle deltagere kan valget af en fleksibelt opbygget masteruddannelse være en vej til at mindske arbejdsbyrden, mens andre deltagere ser en stor styrke i at vælge et mere fast struktureret forløb for at sikre holdånd, sammenhæng og progression.

Også aftagerne er generelt set positive i deres vurderinger af udbyttet af masteruddannelserne. Der er dog en større diversitet i aftageres vurderinger, og undersøgelsen peger på to centrale sammenhænge.

- Udbyttet af masteruddannelserne har størst organisatorisk gennemslagskraft, når masteruddannelsen er et reflekteret valg, og når arbejdsgiveren efterfølgende har en særlig opmærksomhed på at bringe kompetencerne i spil.

- Udbyttet er mindre konkret og synligt, når masteruddannelsen enten anvendes til at honorere eksterne krav og forventninger, eller når motivet for at vælge en masteruddannelse har karakter af en principbeslutning.

Opmærksomheden på at få kompetencerne i spil i organisationen har større betydning for udbyttet end aftagernes engagement i valget. Også masteruddannelsesforløb, der udelukkende er initieret af deltagerne selv, kan bidrage til at skabe strategisk forandring af organisationen, hvis der er åbenhed for efterfølgende at bringe de nye kompetencer i spil.

Det varierer, i hvilken grad aftagerne er inddraget i afsøgningsprocessen, men det dominerende indtryk er, at det er deltagerne, der tager teten med hensyn til at få et overblik over efteruddannelsesmulighederne og udbuddet af relevante masteruddannelser. Som konsekvens af dette er aftagerne ikke i stand til at vurdere, om det samlede udbud af masteruddannelser er dækkende og relevant for deres område.

Det varierer også, i hvilken grad idéen om at påbegynde en masteruddannelse alene kommer fra deltageren, eller om den opstår i dialog mellem deltager og aftager. Her er der forskelle på aftagere fra henholdsvis den private og den offentlige sektor. Aftagere i private virksomheder godkender ofte en masteruddannelse, fordi den bliver bragt på bane som et ønske fra medarbejderne selv.

Blandt de offentlige arbejdsgivere er det et centralt perspektiv, at masteruddannelsen bevilliges, enten når der er et særligt behov for viden på et højt niveau, eller når bestemte jobfunktioner kræver en uddannelse med en vis faglig tyngde, fx ledelse af ledere eller undervisning på bestemte niveauer.

På tværs af offentlige og private arbejdspladser er der også aftagere, der betragter masteruddannelsen som et medarbejdergode, der først og fremmest tildeles som en del af en fastholdelsesstrategi.

Endelig viser undersøgelsen, at beslutningen om at påbegynde en masteruddannelse ikke udelukkende kan ses som en rationel proces, der er motiveret af ét klart behov. Deltagerne oplever at skulle slå til, når muligheden byder sig, og valget er ofte præget af, hvilke masteruddannelser der i øvrigt er erfaringer med i huset. Samtidig viser undersøgelsen også, at såvel deltagere som aftagere finder det svært at få et samlet overblik over udbuddet af masteruddannelser i Danmark.

Samlet set peger de to resultater på, at der er et behov for mere information om det samlede udbud og mulighederne for en individuel tilrettelæggelse af masteruddannelser. Både aftagere og deltagere efterspørger en fælles netportal for masteruddannelserne, der kan give et tværgående overblik over udbuddet af masteruddannelserne og indholdet i disse.

2 Indledning

Denne rapport sætter fokus på aftageres og deltageres vurdering af masteruddannelsernes arbejdsmarkedsrelevans.

Det overordnede formål med en masteruddannelse er at kvalificere voksne med relevant erhvervs erfaring og en videregående uddannelsesbaggrund til at kunne varetage højt kvalificerede funktioner i virksomheder, institutioner mv. gennem udvikling af faglige og personlige kompetencer på videnskabeligt grundlag.¹ Masteruddannelser fungerer parallelt med det ordinære videregående uddannelsessystem, hvilket bl.a. indebærer, at masteruddannelser skal gennemføres på niveau med, men være forskellige fra, kandidatuddannelser i det videregående uddannelsessystem. Masteruddannelserne skal bl.a. give de studerende kompetencer til at løse teoretiske og praktiske problemstillinger, formidle faglige løsningsforslag til fagfæller og ikkespecialister, udvikle komplekse arbejdsituationer og selvstændigt etablere fagligt og tværfagligt samarbejde.²

I 2012 besluttede regeringen at igangsætte et udviklingsarbejde på masterområdet med fokus på brugernes behov og på udbuddet af masteruddannelser, der ikke nødvendigvis skal afspejle det ordinære uddannelsessystem. I forlængelse af dette udviklingsarbejde har Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser (FIVU) bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at igangsætte en undersøgelse af, om masteruddannelserne imødekommer arbejdsmarkedets behov for efter- og videreuddannelse på højt niveau.

Formålet med denne undersøgelse er derfor at belyse masteruddannelsernes arbejdsmarkedsrelevans ved at se på arbejdstageres (i rapporten benævnt deltagere) og arbejdsgiveres (i rapporten benævnt aftagere) bevæggrunde for valg af efter- og videreuddannelse, deres vurdering af indhold og tilrettelæggelse og uddannelsernes betydning for professionel udvikling.

2.1 Undersøgelsens fokus

På baggrund af ovenstående formål har EVA opstillet følgende uddybende undersøgelsesspørgsmål:

Hvilke bevæggrunde er der for valget af efter- og videreuddannelse?

Undersøgelsen har fokus på, hvilke motiver, herunder behov for viden, færdigheder og kompetencer, der ligger til grund for beslutningen om at påbegynde en hel masteruddannelse eller et eller flere moduler af en masteruddannelse. Hvilke overvejelser har deltagerne og aftagerne gjort sig om målene med at påbegynde et efter-/videreuddannelsesforløb?

Hvilke bevæggrunde er der for valget af efter- og videreuddannelsesformat?

Undersøgelsen sætter også fokus på, hvorfor valget faldt på netop en masteruddannelse. Vi belyser deltageres og aftageres indsigt i udbuddet af masteruddannelser, og om de har haft kendskab til alternative uddannelsesmuligheder, herunder også uddannelses tilbud på andre niveauer, fx diplom- og VVU-uddannelser, og om fravalget af disse muligheder.

¹ Fra "Bekendtgørelse af lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne". (<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=137884>)

² Fra "Bekendtgørelse om masteruddannelser ved universiteterne" (masterbekendtgørelsen). (<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=127798>)

Hvordan vurderes masteruddannelsernes indhold og relevans?

Både deltagere og aftagere skal opleve, at deres behov for kompetenceudvikling kan tilgodeses via de udbudte masteruddannelser. Derfor kortlægges undersøgelsen, om deltagerne og aftagerne oplever, at det faktiske udbud af masteruddannelser er relevant og dækker de faglige behov og behov for fleksibilitet i tilrettelæggelsen mv.

Hvilken betydning har masteruddannelserne for professionel udvikling?

Endelig skal de ny erhvervede kompetencer fra en hel masteruddannelse eller et eller flere moduler af en masteruddannelse gerne kunne aflæses i efterfølgende bedre karrieremuligheder eller højere kvalitet i opgaveløsningen for dimittenderne/de studerende. Derfor sætter undersøgelsen fokus på, om deltagelse i masteruddannelse fører til nye funktioner, jobskifte, højere løn eller bedre kvalitet.

2.2 Metodisk design

For at afdække ovenstående undersøgelsesformål bedst muligt har EVA valgt at anvende en *mixed methods*-tilgang, hvor både kvantitative og kvalitative data skal belyse undersøgelses-spørgsmålene. De kvantitative data kan belyse udbredelsen af de undersøgte forhold, mens de kvalitative data kan give et større indblik i nuancerne og bidrage til at perspektivere resultaterne fra den kvantitative del af undersøgelsen.

I undersøgelsen af masteruddannelserne indgår derfor følgende datakilder:

- Spørgeskemaundersøgelse blandt tidligere og nuværende deltagere på en masteruddannelse

Spørgeskemaundersøgelsen fokuserede overordnet set på deltageres vurderinger af masteruddannelsernes indhold og relevans. Nærmere bestemt har den afdækket deltageres behov for kompetenceudvikling og øvrige bevæggrunde for beslutningen om at starte på en masteruddannelse (eller moduler herfra) og deres kendskab til masteruddannelserne. Undersøgelsen sætter også fokus på deltageres vurdering af, om det faglige niveau er tilfredsstillende, og om og i hvilken grad de umiddelbart kan anvende det lærte i deres profession eller erhverv. Endelig har spørgeskemaundersøgelsen fokus på masteruddannelsens betydning for deltageres efterfølgende karriereforløb.

Danmarks Statistik (DST) har gennemført spørgeskemaundersøgelsen for EVA blandt et repræsentativt udsnit af 1.000 studerende/dimittender, der har deltaget i et eller flere moduler af masteruddannelser i skoleåret 2010/2011.

- Telefoninterview med aftagere af masteruddannede

EVA har gennemført en interviewundersøgelse blandt 50 aftagere. Formålet med denne del er at få kendskab til aftageres vurderinger af masteruddannelsernes relevans og indhold samt belyse deres bevæggrunde for at benytte og godkende masteruddannelser og deres kendskab til udbuddet af efter- og videreuddannelse. Aftagerne bidrager med en overordnet vurdering ikke mindst af masteruddannelsernes relevans og nytten af masteruddannelser og masteruddannelsernes rolle i et bredspektret efter- og videreuddannelseslandskab. I den sammenhæng fokuserer interviewene blandt andet på aftageres valg om at finansiere moduler eller en hel masteruddannelse og deres vurdering af masteruddannelsens betydning for medarbejdernes kvalitet i opgavevaretagelsen.

Denne del af undersøgelsen giver ikke som sådan et repræsentativt billede af aftageres vurderinger, men EVA vurderer, at de mange interviews har medført et mætningspunkt i forhold til at få afdækket de forskellige aftagerperspektiver.

Deltagerne i telefoninterviewene blev fundet gennem spørgeskemaundersøgelsen, hvor deltagerne havde mulighed for at opgive navn og telefonnummer på deres nærmeste leder. Dette sikrer, at de aftagere, der blev kontaktet med henblik på telefoninterviews, har erfaringer med medarbejdere, der har deltaget i masteruddannelser.

- Fokusgruppeinterviews med dimittender fra og studerende på masteruddannelser

EVA har gennemført tre fokusgruppeinterview, hvor deltagerne var studerende, der har gennemført et eller flere moduler af en masteruddannelse, og dimittender, der har gennemført en hel masteruddannelse. Formålet med fokusgrupperne har været at få uddybet de studerendes og dimittendernes holdninger til masteruddannelsernes indhold, relevans og anvendelse. I den sammenhæng inddrog fokusgrupperne bl.a. diskussion af de studerendes/dimittendernes motiv til at begynde på en masteruddannelse (eller moduler herfra), deres kendskab til masteruddannelser, deres vurderinger af masteruddannelsernes indhold og relevans og deres vurderinger af masteruddannelsens betydning for deres karriereforløb.

2.3 Bemanding

Undersøgelsen er blevet gennemført i perioden maj-oktober 2013 af en projektgruppe bestående af:

- Metodekonsulent Niels Peter Mortensen (projektleder)
- Evalueringskonsulent Christina Laugesen
- Metodemedarbejder Lea Høxbroe Jeppesen
- Evalueringsmedarbejder Sofie Nohr Jakobsen
- Evalueringsmedarbejder Nicoline Jonassen.

2.4 Læsevejledning

Rapporten bygger som beskrevet ovenfor på spørgeskemadata fra deltagere, som har gennemført henholdsvis enkelte moduler eller en hel masteruddannelse. Da der kun i få tilfælde er forskel på de to gruppers vurderinger, skelnes der i rapporten generelt ikke imellem de to grupper af deltagere. I de tilfælde, hvor der er markante forskelle, fremhæves dette i det relevante kapitel. Dette gør sig alene gældende i kapitel 6, der handler om masteruddannelsens betydning for karriere.

Rapporten indledes med et kort resume af de vigtigste fund. Efter resume og indledning er rapporten opbygget, så den kronologisk afspejler tre overordnede faser i et masteruddannelsesforløb, henholdsvis før påbegyndelse af en masteruddannelse, selve uddannelsesforløbet og efter at dele eller hele uddannelsen er afsluttet. Da denne undersøgelse først og fremmest er designet til at give generel viden om bevæggrunde for at vælge en masteruddannelse og den efterfølgende vurdering af udbyttet af masteruddannelser, er det faserne før og efter et masteruddannelsesforløb, der vægter højest i denne rapport.

Kapitel 3 sætter fokus på valget af masteruddannelse. Her ser vi nærmere på, hvilke overvejelser og motiver der har betydning for dette valg, samt hvilke andre efteruddannelsstilbud der har været i spil som mulige valg. Kapitlet sætter således fokus på tiden før påbegyndelse af en masteruddannelse.

Kapitel 4 omhandler deltagernes syn på masteruddannelsernes indhold og tilrettelæggelse og har derved fokus på selve gennemførelsen. Her fokuseres ikke på detaljer i de enkelte uddannelsers indhold, men snarere på generelle forhold omkring masteruddannelsernes opbygning, fx masteruddannelsens opbygning i moduler og deltagernes vurderinger af fordele og ulemper ved at gennemføre masteruddannelse som et fleksibelt forløb.

Kapitel 5 sætter fokus på udbyttet af masteruddannelserne set fra både deltageres og aftageres perspektiv. Kapitlet behandler også, hvordan, og i hvilket omfang, viden fra en masteruddannelse kommer i spil efterfølgende.

Kapitel 6 omhandler tidsmæssigt perioden efter masteruddannelsen, herunder fx jobskifte og lønstigninger som konsekvens af en masteruddannelse.

Kapitlerne 3, 5 og 6 bygger på data fra både spørgeskemaundersøgelsen, fokusgruppeinterviewene og telefoninterviews med aftagere. Kapitel 4 går tættere på deltagernes vurdering af

indhold og tilrettelæggelse og bygger derfor primært på data fra spørgeskemaundersøgelsen og fokusgrubeinterviewene, som er de to datakilder, der belyser deltageres perspektiv.

Appendiks A giver et billede af deltagerne på masteruddannelserne i forhold til fx alder, køn, uddannelsesmæssig baggrund, og om deltagerne har valgt at gennemføre en hel masteruddannelse eller blot dele af uddannelsen.

Appendiks B er et metodeappendiks, der giver detaljeret viden om de forskellige metoder, der er anvendt i undersøgelsen, og specifikt gennemgår en bortfaldsanalyse af spørgeskemaundersøgelsen.

3 Valg af masteruddannelse

I dette kapitel besvares to af undersøgelsens centrale spørgsmål. For det første ser vi på, hvilke bevæggrunde deltagerne har haft for at påbegynde og evt. færdiggøre en masteruddannelse, og for det andet undersøger vi, hvorfor det netop er masteruddannelse som uddannelsesform, der blev valgt set i forhold til andre typer af efter- og videreuddannelses tilbud. I forbindelse med valg af uddannelsesform ser vi nærmere på, om forankringen af masteruddannelserne på universiteterne og muligheden for at få en akademisk grad har en særlig betydning for valget af en masteruddannelse.

Analysen viser, at bevæggrunde som faglig fordybelse, personlig udvikling og betydning af at have papir på sine kompetencer er centrale for at forstå deltagerne valg af masteruddannelser. Analysen viser dog også, at deltagerne start på en masteruddannelse ikke altid er motiveret af ét klart behov, men at beslutningen træffes i et samspil mellem ønsker og muligheder.

Deltagerne tillægger generelt set forankringen på et universitet og den akademiske grad stor betydning, og i det omfang, de overvejer alternativer til masteruddannelsen, er disse oftest også forankret på et universitet. Også hos aftagerne er det dominerende perspektiv, at universitetsforankringen er vigtig. Aftagerne lægger fx vægt på, at masteruddannelserne bidrager med ny viden på et højt niveau, og at uddannelserne imødekommer et krav om evidensbaseret viden.

Internettet og informationsmateriale er de informationskilder, som flest deltagere benytter for at finde den rette uddannelse. Både aftagere og deltagere vurderer, at det er vanskeligt at få et samlet overblik over alle relevante masteruddannelser, og der efterspørges i den forbindelse en fælles netportal for masteruddannelserne, der kan give et tværgående overblik over udbuddet af masteruddannelser og indholdet i disse.

3.1 Ønske om faglig viden på højt niveau

I spørgeskemaundersøgelsen blev deltagerne bedt om at angive, hvilke motiver der lå bag beslutningen om at starte på en masteruddannelse. Tabel 1 giver et overblik over deltagerne vurdering af forskellige motivers betydning for at påbegynde en masteruddannelse.

Tabel 1
I hvilken grad havde følgende motiver betydning for din beslutning om at starte på et uddannelsesforløb?

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
Behov for at udvikle kompetencer for at kunne varetage den aktuelle jobfunktion ved starttidspunktet	37 %	33 %	19 %	11 %	100 %
Ønske om at opnå generel viden på et bredt fagligt område	59 %	29 %	10 %	2 %	100 %
Ønske om at opnå specialiseret viden inden for et afgrænset fagligt område	43 %	34 %	18 %	5 %	100 %
Karrieremæssige ambitioner om advancement	39 %	28 %	21 %	12 %	100 %
Karrieremæssige ambitioner om jobskifte	30 %	31 %	23 %	16 %	100 %
Krav fra arbejdsgiver om efteruddannelse	6 %	8 %	14 %	72 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013.

Note: N = 700-702. Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Ønsket om at opnå generel viden inden for et bredt fagligt område er det motiv, som den største gruppe på 88 % angiver som i høj grad eller i nogen grad afgørende for beslutningen om at påbegynde en masteruddannelse. Ønsket om få generel viden på et bredt område står dog ikke alene. For 77 % af deltagerne har ønsket om at opnå *specialiseret* viden inden for et *afgrænset* fagligt område i høj eller nogen grad haft betydning for deres beslutning. Begge motiver vægtes trods deres modsatrettede karakter altså højt.

Deltagerne i fokusgrupperne udfolder behovet for og lysten til at få faglig viden. Deltagerne betoner betydningen af at få tid til og mulighed for faglig fordybelse og af at få passende mængder af forstyrrelser, som kontinuerligt skærper deres faglige fokus. Samtidig er beslutningen også motiveret af et ønske om at få et større teoretisk begrebsapparat at navigere ud fra. En deltager beskriver orienteringen mod faglig fordybelse sådan:

Universitetet var min bedste tid 'ever', så muligheden for at fordybe sig og få faglige input, det var en væsentlig ting. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 1).

Yderligere viser tabel 1, at 7 ud af 10 deltagere angiver, at behovet for at udvikle kompetencer for at kunne varetage den aktuelle jobfunktion i høj eller nogen grad har haft betydning for at påbegynde en masteruddannelse.

De karrieremæssige ambitioner om enten advancement eller jobskifte tillægges i høj eller nogen grad betydning for beslutningen af henholdsvis 67 % og 61 %. Af fokusgruppeinterviewene kan vi se, at de karrieremæssige ambitioner også handler om personlig udvikling og værdien af at have papirer på sine kompetencer, ligesom der også er et meget eksplicit mål, der handler om karriereavancement.

Beslutningen om at påbegynde en masteruddannelse skal dog ikke udelukkende forstås som et individuelt valg foretaget med afsæt i enten karrieremæssige ambitioner eller faglige interesser. Et perspektiv fra fokusgrupperne, der supplerer spørgeskemaets vinkler på valget af masteruddannelsen, nedtoner betydningen af, at masteruddannelsen er et aktivt tilvalg, der er foretaget på baggrund af et klart behov. Deltagerne beskriver her, hvordan beslutningen om at starte i høj grad var motiveret af øvrige faktorer – fx muligheden for at få bevilliget denne type efteruddannelse, enten i form af en belønning eller som en fastholdelsesstrategi, i samspil med at der på hjemmefronten var tid og overskud til at påbegynde en masteruddannelse. En deltager beskriver denne proces således:

Jeg ved ikke, om lynet slog ned, da jeg startede, men nu skulle det bare være, og så huggede jeg til. Jeg undersøgte ikke så meget, som jeg senere ville ønske, jeg havde gjort. For nu skulle det bare være, ellers så blev muligheden bare syltet igen, og så ville det ikke blive til noget. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 1).

Kun få deltagere oplever, at det er et krav fra arbejdsgiveren at starte på en masteruddannelse. Af spørgeskemaundersøgelsen kan vi se, at 72 % angiver, at det slet ikke har været tilfældet. Fokusgrupperne peger på, at det ofte er i ledergruppen, at arbejdsgiverne stiller krav om en lederuddannelse på masterniveau.

Interviewene med aftagerne bekræfter billedet af, at det sjældent er et krav fra deres side, at en masteruddannelse gennemføres. Beslutningen om at påbegynde en masteruddannelse træffes enten i en dialog mellem arbejdsgiver og medarbejder eller alene på medarbejdernes initiativ. Især blandt aftagere i private virksomheder opstår diskussionen om en masteruddannelse først og fremmest, fordi medarbejderne selv bringer det på bane:

Vi bruger masteruddannelse, fordi vi har medarbejdere, der har efterspurgt uddannelsen. Det vil være for medarbejdere, der føler, de mangler en mastergrad på deres cv. I virkeligheden er vi meget lydhøre overfor medarbejdernes behov, hvis vi kan se, det harmonerer med vores behov. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 12).

Blandt de offentlige arbejdsgivere er et centralt perspektiv, at masteruddannelsen enten bevilliges, når der er et særligt behov for viden på et højt niveau, eller når organisationen har medarbejdere med en jobfunktion, som kræver en uddannelse med en vis faglig tyngde, fx ledelse af ledere eller undervisning på bestemte niveauer.

På tværs af offentlige og private arbejdspladser er der også aftagere, der betragter masteruddannelsen som et medarbejdergode, der først og fremmest tildeles som en del af en fastholdelsesstrategi.

Der var en medarbejder, der havde meget mod på det og meget lyst til det. Og så kan man sige, på den måde var det et personalegode. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 22).

Fleere aftagere er samtidig meget bevidste om vigtigheden af, at jobfunktionen matcher masteruddannelsens kompetenceprofil, og påpeger muligheden for at miste medarbejdere, enten til andre afdelinger i samme virksomhed eller til jobs uden for virksomheden. Omvendt er der også aftagere, der anlægger et bredere samfundsmæssigt perspektiv og betragter valget af masteruddannelser som et bidrag til videnssamfundet.

I det følgende ser vi nærmere på, i hvilken grad det har haft betydning for deltageres valg, at masteruddannelserne er forankret på et universitet og fører til en akademisk grad.

3.2 Deltagerne oplever universitetsforankringen som vigtig

3 ud af 4 deltagere vurderer, at muligheden for at opnå en akademisk grad i høj eller i nogen grad har været afgørende for valget af efteruddannelse. 12 % af deltagerne angiver, at det i mindre grad har været afgørende, mens 13 % slet ikke tillægger muligheden for at få en akademisk grad betydning (se tabel 2).

Tabel 2
I hvilken grad var muligheden for at opnå en akademisk grad (master) afgørende for dit valg af efteruddannelse?

	Frekvens	Procent
I høj grad	348	50
I nogen grad	177	25
I mindre grad	86	12
Slet ikke	91	13
Total	702	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Betydningen af en akademisk grad blev udfoldet af deltagerne i fokusgruppeinterviewene. Graden og det akademiske spring opfattes af nogle deltagere som kronen på værket og en belønning for det hårde arbejde, det er at gennemføre en masteruddannelse. Samtidig har en masteruddannelse en tydelig symbolsk værdi, der har betydning på cv'et, som kan omsættes til nye karrieremuligheder, og som adskiller uddannelsen fra andre efteruddannelser.

En deltager beskriver det således:

Det er jo en akademisk grad indenfor et specifikt område. Det er der en signalværdi i (...). Det betyder noget i forhold til job. Næsten alle på mit hold har fået job, der er et niveau højere. Det sender et signal, at man har en master i ledelse fremfor ikke at have det eller kun at have et diplom. Det er måske en ligegyldig forskel i realiteten, men det betyder noget. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 3).

Ikke alle deltagere lægger stor vægt på den akademiske grad. Fokusgruppeinterviewene viste, at beslutningen for nogle deltagere alene er drevet af lyst til at lære, og denne lyst kunne i princip også tilfredsstilles gennem andre typer af efteruddannelse. Her opfattes særligt eksamensformerne som akademiske øvelser alene for øvelsernes skyld. Denne vurdering er dog snævert

forbundet med deltagernes øvrige uddannelsesniveau. Af fokusgruppeinterviewene kan vi se, at deltagere, der i forvejen har en uddannelse på kandidatniveau, ikke tillægger graden samme betydning som deltagere med en uddannelse på bachelor- eller professionsbachelorniveau. For de deltagere, der ikke i forvejen har en kandidatgrad, er masteruddannelsen muligheden for at komme på samme uddannelsesniveau som kollegaer og nogle gange også for en uddannelsesmæssig udvikling i forhold til deres familiære baggrund.

Fælles for fokusgruppeditagerne er lysten til at deltage i efteruddannelse på et højt fagligt niveau og det, at valget er faldet på en masteruddannelse på grund af det høje faglige niveau. Af besvarelsenerne af spørgeskemaundersøgelsen kan også ses, at det faglige niveau er noget, der vægtes højt blandt deltagere.

Tabel 3
I hvilken grad var det beskrevne faglige niveau afgørende for dit valg af efteruddannelse?

	Frekvens	Procent
I høj grad	482	69
I nogen grad	177	25
I mindre grad	30	4
Slet ikke	11	2
Total	700	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Som det fremgår af tabel 3, vurderer 94 % af deltagere, at det beskrevne faglige niveau i høj eller i nogen grad har haft afgørende betydning for valget af masteruddannelsen. 6 % af deltagere oplever, at det i mindre grad eller slet ikke har været afgørende for valget af efteruddannelse.

Også forankringen på et universitet vurderes som afgørende for et flertal af deltagere.

Tabel 4
I hvilken grad var det afgørende for dit valg af efteruddannelse, at uddannelsen er forankret på et universitet?

	Frekvens	Procent
I høj grad	431	61
I nogen grad	181	26
I mindre grad	56	8
Slet ikke	33	5
Total	701	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

87 % af deltagere vurderer, at det i høj eller nogen grad har været afgørende for deres beslutning. 8 % vurderer, at det i mindre grad havde betydning, mens 5 % vurderer, at det slet ikke har haft indflydelse på deres valg (se tabel 4).

I fokusgruppeinterviewene var en del af interviewet også fokuseret på at afdække deltagernes holdning til dette. Interviewene viste, at forankringen på et universitet blev opfattet som en kvalitetssikring og en garanti for seriøsitet og kvalitet i modsætning til for eksempel at tage en masteruddannelse, der bliver udbudt i samarbejde mellem et universitet og en privat udbyder.

En deltager udtaler fx følgende, da hun bliver spurgt, om forankringen på et universitet var vigtig:

Det var vigtigt for mig. At det fik det der faglige løft. Der er rigtig mange andre ting: kortere og længerevarende kurser med konsulentbureauer og alt muligt andet. Det andet kan

også noget, men her var der mere grundlæggende brug for et løft i forhold til en konkret dimension i mit arbejde. Der var det vigtigt, at det var på det her niveau. (EVA 2013, fokusgruppe nr. 2).

Fokusgruppetagerne sætter i høj grad lighedstegn mellem universitetsforankringen og det høje faglige niveau. Deltagerne betoner vigtigheden af at have undervisere, der forsker i masteruddannelsens kerneområde, og de fremhæver muligheden for at indgå i et fagligt miljø, der er længst fremme på sit felt, og hvor den nyeste viden befinder sig. Desuden ligger der for deltagerne det i forankringen på universiteter, at arbejdsformen inddrager både teori og praksis. Kombination af de teoretiske perspektiver og erfaringer fra praksis vægtes højt af deltagerne, der ikke oplever, at andre typer af efteruddannelse (med undtagelse af diplomuddannelser) kan give den samme grundige kobling mellem teori og praksis.

Det er dog vigtigt at have for øje, at de deltagere, der er inddraget i denne rapport, udelukkende er de deltagere, der har valgt en masteruddannelse, der er forankret på universiteterne. Det er dermed højst sandsynligt deltagere, der netop vægter universitetsforankringen højt. For yderligere nuanceringer af masteruddannelsernes position og betydning i det samlede efteruddannelseslandskab ville man med fordel kunne inddrage personer, der havde fravalgt en masteruddannelse, for at få et mere nuanceret billede af, hvad andre typer af efteruddannelse bidrager med.

Også hos aftagerne er det et dominerende perspektiv, at forskningsbaseret og universitetsforankring betragtes som vigtige parametre for valget af en masteruddannelse. Aftagere, der lægger vægt på forskningsbaseret og universitetsforankring, fremhæver tre forskellige typer af argumenter. De vurderer, at det er vigtigt, fordi:

- 1 Det giver viden på et højt niveau om de nyeste strømninger og tendenser indenfor et felt
- 2 Det imødekommer et krav om evidensbaseret viden
- 3 Det i sig selv udgør et kvalitetsstempel.

Argumentet om, at forskningsbaseringen og universitetsforankringen er nødvendig, fordi det giver viden om de nyeste strømninger og tendenser, er oftest knyttet til, at deltagerne skal varetage en lederrolle. Indholdet i denne type argumentation handler i høj grad om, at aftagerne vil sikre faglig tyngde og legitimitet hos deres ansatte til at udfylde en given rolle eller position. En aftager beskriver det således:

Det er vigtigt, fordi vi forventer, at vores ledere færdes i et videnskabeligt miljø. De skal være up to date med det nyeste indenfor ledelse og være opdateret på den nyeste forskning på området, hvilket det forskningsbaserede er en garant for. (EVA 2013: aftagerinterview nr. 5).

Det andet argument om evidensbaseret fremhæves i høj grad af aftagere fra sundhedssektoren.

Når man agerer i sundhedsvæsenet, som jeg gør, så skal vi hele tiden skabe og søge evidens. (...) Vi skal driftsoptimere, og derfor læner vi os op ad det, der er evidens for. Det gør vi ved hele tiden at køre udviklende forskningsprojekter ved siden af for at kunne dokumentere og underbygge, at det er det rigtige, vi gør. Og det forudsætter, at nogle har uddannelse på masterniveau. (EVA 2013: aftagerinterview nr. 37).

Som et tredje argument fremhæves universitetsforankringen og forskningsbaseringen som centrale i sig selv, fordi der implicit i dette valg er en garanti for kvalitet.

Det er vigtigt, at uddannelsen er forskningsbaseret. Det er i virkeligheden et kvalitetsstempel. Det er jo en højere læreanstalt, og det giver et akademisk stempel. (EVA 2013: aftagerinterview nr. 12).

Det er fuldstændig afgørende, at masteruddannelsen har været forskningsbaseret. Ellers har den ikke haft den nødvendige tyngde. De udbydes på universiteter, og mærkevaren eller kvaliteten her er, at uddannelsen er forskningsbaseret, modsat alt muligt andet, man kan få. (EVA 2013: aftagerinterview nr. 46).

I denne type argumentation er det altså universitetet som institution og de forventede kvaliteter, aftagerne har til uddannelse udbudt på dette niveau, der er afgørende, snarere end det er en orientering mod en konkret anvendelse af masteruddannelsen, der er i centrum.

Selvom det dominerende perspektiv er, at forskningsbaseringen og universitetsforankringen er vigtig, er der også aftagere, der vurderer, at forskningsbaseringen ikke har været central set fra deres stol. Her er motivet først og fremmest at imødekomme et medarbejderønske, og valget af masteruddannelse er i disse tilfælde initieret af medarbejderne selv.

Endelig er der aftagere, der vurderer, at der kan være for store omkostninger ved at gennemføre en masteruddannelse sammenlignet med værdien af udbyttet. En aftager beskriver det således:

Der er meget 'hype' omkring at blive master. Derfor er der nogle, der ikke synes, det er fint nok at tage en diplomuddannelse, selvom det måske er det mest relevante. (...) Derfor vil jeg i nogle tilfælde gerne give køb på det forskningsbaserede for at få noget mere opnåeligt og håndterbart, praksisrelateret og relevant. (EVA 2013: aftagerinterview nr. 50).

Afslutningsvis er det vigtigt at påpege, at både deltagere og aftagere har vurderet betydningen af forskningsbaseringen og universitetsforankringen af masteruddannelserne ud fra deres kendskab til masteruddannelsernes placering i det nuværende voksen- og efteruddannelsessystem.

3.3 Alternativer til valget er oftest forankret på universitetet

For de fleste deltagere ligger der en afsøgningsproces forud for beslutningen om at vælge en del af eller en hel masteruddannelse. Processen består i nogle tilfælde af, at "markedet" for efteruddannelser bliver afsøgt, i andre tilfælde er der på arbejdspladsen en tradition for at tage en bestemt masteruddannelse udbudt på et bestemt universitet, og i disse tilfælde kan traditionen være stærkt definerende for valget. Samtidig sker afsøgningen af uddannelsesmarkedet på vidt forskellige måder og med forskellige grader af inddragelse af arbejdsgiveren.

Deltagerne blev i spørgeskemaundersøgelsen spurgt om, hvorvidt de overvejede andre efteruddannelsesmuligheder end lige netop den masteruddannelse, de endte med at deltage i. Svarfordelingen ses i tabel 5.

Tabel 5
Overvejede du andre efteruddannelsesmuligheder end netop dén masteruddannelse, du har været/er i gang med?

	Frekvens	Procent
Ja	396	57
Nej	302	43
Total	698	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Her ses det, at 43 % af respondenterne ikke overvejede andre muligheder end lige præcis den masteruddannelse, mens 57 % overvejede andre muligheder. At deltagerne ikke har overvejet andre efteruddannelsesmuligheder, bliver i fokusgrupperne blandt andet forklaret med tradition på arbejdspladsen for specifikke masteruddannelser, og at der for nogle deltagere udelukkende var én relevant masteruddannelse.

De deltagere, der i spørgeskemaet havde angivet, at de havde overvejet andre efteruddannelsesmuligheder, blev efterfølgende spurgt, hvilke andre muligheder de havde overvejet i deres afsøgning af efteruddannelsesmuligheder. Svarfordelingerne for de forskellige muligheder ses i tabel 6.

Tabel 6
Overvejede du ...

	Ja	Nej	Total
... at tage en anden dansk masteruddannelse eller dele heraf?	76 %	25 %	100 %
... at tage en international masteruddannelse eller dele heraf?	26 %	74 %	100 %
... at tage en diplomuddannelse eller dele heraf?	20 %	80 %	100 %
... at tage en akademiuddannelse (videregående voksenuddannelse)?	14 %	86 %	100 %
... at tage et eller flere kurser på universitetet uden for et masterprogram?	35 %	65 %	100 %
... at tage et uddannelsesforløb hos en privat kursusudbyder?	22 %	79 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: N = 395-396. Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret 'Ja' på spørgsmålet 'Overvejede du andre muligheder end netop den masteruddannelse, du er i gang med?'. Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

76 % af deltagerne overvejede, inden de begyndte på deres masteruddannelse, at tage en anden dansk masteruddannelse. Herefter følger kurser udbudt på universitetet udenfor et masterprogram, som 35 % af deltagerne overvejede. Resultaterne indikerer, at tilknytningen til et universitet vurderes som central for deltagerne på masteruddannelser. I denne tolkning er det dog igen vigtigt at have for øje, at undersøgelsen netop fokuserer på deltagere, der allerede har valgt masterniveauet til. Det er derfor ikke overraskende, at deltagerne er positive overfor uddannelser udbudt på universitetsniveau.

Deltagerne i fokusgrupperne diskuterede også deres valg af masteruddannelse, og hvilke andre muligheder de havde overvejet, og som vi tidligere i dette kapitel har været inde på, så var det blandt andet universitetsforankringen, der gjorde, at valget faldt på en masteruddannelse. Flere af deltagerne havde tidligere deltaget i et eller flere moduler af en diplomuddannelse, men for dem var det at træde et skridt op ad uddannelsesstigen at tage en masteruddannelse. Igen er det vigtigt for deltagerne, at de på masteruddannelsen kan møde nogle af de bedste indenfor et specifikt felt, det mente deltagerne ikke gjorde sig gældende i lige så høj grad på diplommodulerne. En deltager omtalte forskellen mellem diplom- og masteruddannelsen på den måde, at man på diplomuddannelserne læste artikler og lærebøger, som underviserne på masteruddannelserne havde skrevet.

3.4 Kendskab til masteruddannelserne

Som tidligere nævnt ligger der forskellige afsøgningsstrategier bag valget af en masteruddannelse. I dette kapitels to sidste afsnit ser vi nærmere på, hvordan deltagerne blev opmærksomme på den valgte masteruddannelse, og på vurderingen af, om udbuddet er det rette. Tabellen nedenfor viser, hvordan deltagere i spørgeskemaundersøgelsen er blevet opmærksomme på masteruddannelse som efteruddannelsesmulighed.

Tabel 7
Hvordan blev du opmærksom på masteruddannelse som efteruddannelsesmulighed? Var det ...

	Ja	Nej	Total
... gennem søgning på internettet?	62 %	38 %	100 %
... gennem annoncer, brochurer el.lign. fra uddannelsesstedet?	40 %	60 %	100 %
... gennem kolleger?	28 %	72 %	100 %
... gennem en leder på dit job?	20 %	80 %	100 %
... ved møde med repræsentanter for uddannelsesforløbet?	15 %	85 %	100 %
... gennem venner eller familie?	14 %	86 %	100 %
... gennem sociale medier?	11 %	89 %	100 %

fortsættes næste side ...

	Ja	Nej	Total
... gennem alumnenetværk?	4 %	96 %	100 %
... gennem en fagforening?	3 %	97 %	100 %
... gennem studievejledningen?	2 %	98 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: N = 698-701. Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at nogle metoder bruges langt mere end andre. Muligheden, flest deltagere benytter sig af, er søgning på nettet, 62 % af deltagerne har fundet masteruddannelsen på denne måde. 40 % af deltagerne har fundet masteruddannelsen gennem annoncer, brochurer eller lignende fra uddannelsesstederne. Fælles for de to første muligheder er, at det er uddannelsesstederne, der er afsender af informationen om masteruddannelserne. En undtagelse fra dette er UddannelsesGuiden (ug.dk), der ikke er drevet af uddannelsesstederne.

De to muligheder, der ligger nummer tre og fire på listen, relaterer sig til arbejdspladsen, nemlig gennem kolleger og gennem leder, henholdsvis 28 % og 20 % er blevet opmærksomme på uddannelsen på denne måde.

I fokusgrupperne havde en del af deltagerne også afsøgt mulighederne for en masteruddannelse på internettet. Deltagerne havde gjort det på vidt forskellige måder, men fælles var, at de ikke syntes, det var nemt at få overblik på denne måde. En deltager siger følgende om sin søgestrategi på internettet, og hvorfor hun valgte at bruge internettet til afsøgningen:

Google, Google, Google. Der var ikke noget at hente andre steder. Som sagt ingen hjælp hos studievejledning og ingen erfaring. UddannelsesGuiden kan ikke noget. (Fokusgruppe-interview nr. 3).

Deltageren havde haft en dårlig oplevelse med studievejledningen, der ikke kunne hjælpe med information, og mente derfor, at den eneste vej til afsøgning af mulighederne i forbindelse med en masteruddannelse var internettet. UddannelsesGuiden bliver også af andre deltagere vurderet til at være uoverskuelig og svær at bruge, når det kommer til masteruddannelser. Derfor var de enkelte uddannelsers hjemmesider deltagernes primære kilde til information. Ulempen ved denne metode til afsøgning er, at det ikke er nemt at sammenligne de forskellige masteruddannelser på baggrund af institutionernes hjemmesider.

Deltagerne diskuterede i fokusgrupperne, hvordan man kunne gøre afsøgningen på nettet lettere og mere overskuelig, og et af forslagene var en portal, der gjorde det muligt at sammenligne masteruddannelserne på tværs på nogle overskuelige, objektive kriterier. En sådan fælles indgang til masteruddannelser på nettet kunne være et supplement til UddannelsesGuiden på en sådan måde, at det for interesserede blev muligt, nemt og hurtigt at skabe sig et overblik over, hvem der udbyder masteruddannelser indenfor et bestemt emne, og hvad de enkelte masteruddannelser indeholder, og hvad der adskiller de forskellige udbud.

En anden måde at afsøge landskabet af masteruddannelser på er informationsmøder, men også her er der den samme ulempe: Det er ikke muligt at sammenligne masteruddannelserne på de enkelte informationsmøder. En deltager fortæller følgende om sin informationssøgning:

På CBS blev der holdt informationsmøder netop om den konkrete master. Man har ikke rigtig mulighed for at få flere masteruddannelser præsenteret sammen. Hvis det skulle være, så var det studievejledning. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 3).

Til trods for at deltagerne fandt det udfordrende at sammenligne de forskellige masteruddannelser, var valget af masteruddannelse ikke svært. Nogle af deltagerne syntes egentlig ikke, det var et valg, fordi der var en fast tradition på arbejdspladsen for at tage en helt bestemt masteruddannelse. For andre deltagere blev valget gjort nemmere af, at det var en masteruddannelse specielt rettet mod deres arbejdsområde.

I spørgeskemaundersøgelsen blev deltagerne også spurgt om, hvor let eller svært det var at finde et efteruddannelsesstilbud, der matchede behov og ønsker, og her vurderer flertallet (78 %), at det har været enten let eller overvejende let. 17 % vurderer, det har været overvejende svært, mens 6 % angiver, at det var svært (se tabel 8).

Tabel 8
Hvor let eller svært synes du, det var at finde et efteruddannelsesstilbud, der matchede dine behov og ønsker?

	Frekvens	Procent
Let	202	29
Overvejende let	338	49
Overvejende svært	115	17
Svært	40	6
Total	695	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

I aftagerinterviewene blev afsøgningen af masteruddannelsesområdet også taget op, men aftagerne vurderede bredt set, at de ikke var i stand til at vurdere udbuddet af masteruddannelser. Dette skyldes i høj grad, at det er deltagerne selv, der finder masteruddannelserne og overvejer, hvilke masteruddannelser der er relevante. Derfor er aftagernes kendskab i overvejende grad fokuseret på de masteruddannelser, deres medarbejdere vælger.

4 Masteruddannelsernes indhold og tilrettelæggelse

I dette kapitel sætter vi fokus på deltageres vurdering af det konkrete indhold og tilrettelæggelsen af de masteruddannelser, de har gennemført eller er ved at gennemføre. Vi flytter således fokus til deltageres vurderinger af de specifikke masteruddannelser. I kapitlet vil der derfor i høj grad blive lagt vægt på de data, der stammer direkte fra deltagerne: fokusgruppeinterviews og spørgeskemaundersøgelser.

Analysen i kapitlet viser, at nogle deltagere har udfordringer med at få arbejdsliv, masterstudium og privatliv til at hænge sammen, men at der er forskellige strategier til at få skabt en balance. En af tilgangene er at strække forløbet ud over længere tid, men også afpasning af forventninger på hjemmefronten og med arbejdsgiveren er vigtigt. Valget af en henholdsvis fleksibel opbygget masteruddannelse eller en almindelig masteruddannelse sker ud fra, hvad der passer bedst ind i den enkeltes livssituation. Det faglige niveau på masteruddannelserne ses som værende højt, og deltagerne oplever dermed, at en vigtig forventning til masteruddannelsen bliver indfriet. Et centralt resultat fra kapitlet er desuden, at inddragelse af praksiserfaring og sammenkoblinger af teori og praksis vægtes højt af deltagerne.

4.1 Udfordringer med arbejdsbyrden på masteruddannelsen

Det er ikke ubetinget let for deltagerne at kombinere uddannelsesforløbet med arbejds- og privatlivet. Det fremgår af tabel 9 nedenfor.

Tabel 9
Hvor let eller svært synes du, det har været at kombinere uddannelsesforløbet med arbejds- og privatlivet?

	Frekvens	Procent
Let	27	4
Overvejende let	221	32
Overvejende svært	334	48
Svært	118	17
Total	700	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

65 % af deltagerne vurderer, at det har været svært eller overvejende svært, mens 32 % vurderer, det har været overvejende let. Blot 4 % vurderer, at det har været let at forene uddannelse med det øvrige arbejdsliv og privatliv.

Af fokusgruppeinterviewene kan vi se tre forskellige strategier til at håndtere udfordringen med at balancere arbejds- og privatliv, som kan sammenfattes i følgende overskrifter:

- Forventningsafstemning med arbejdspladsen
- Sikring af opbakning fra familien
- Prioritering af tid

Strategierne fremhæves af deltagere, der har gennemført en hel masteruddannelse. At gennemføre enkelte mastermoduler blev ikke på samme måde opfattet som en vanskelig udfordring af deltagerne i fokusgruppeinterviewene.

De to første strategier vurderes som nødvendige for at komme igennem en masteruddannelse, mens behovet for prioritering af tid hænger sammen med de vilkår, den enkelte deltager har aftalt med arbejdspladsen, fx om, at undervisningen gennemføres i eller udenfor arbejdstiden. I det følgende udfoldes de tre strategier.

Første strategi om forventningsafstemning med arbejdspladsen fokuserer på at nedjustere arbejdsgiverens forventninger til fleksibilitet og evnen til at håndtere komplekse arbejdsopgaver samtidig med et masteruddannelsesforløb. En fokusgruppedeltager, der til daglig arbejder med bl.a. organisationsudvikling, udtrykker det således:

Jeg vil anbefale det til dem, der starter: Clear det med din arbejdsgiver. Du kan ikke lave det samme arbejde. (EVA 2013: fokusgruppeinterview nr. 2).

En anden fokusgruppedeltager har samme oplevelse:

Personligt har jeg skåret ned på arbejdet. Jeg har ikke siddet om aftenen, der har været studie. (EVA 2013: fokusgruppeinterview nr. 2).

Den anden strategi om at sikre opbakning fra familien betoner nødvendigheden af at tage familien i ed, før beslutningen om en masteruddannelse træffes. Der opleves som afgørende løbende at være i dialog med sin familie og sikre, at der er opbakning til i perioder at vælge familieaktiviteter fra. Eksempler på denne strategi ses af de følgende citater fra fokusgruppedeltagere:

Det er noget med at forventningsafstemme på forhånd med dine omgivelser. Min master tog to år, og det var benhårdt. Det var børnefødselsdage, weekender, alting [som deltageren fravalgte, red.]. (EVA 2013: fokusgruppeinterview nr. 2).

Det krævede løbende dialog. Der har været tidspunkter, hvor jeg prioriterede familien, fordi de også var vigtige. (...) Det er en stor investering, og der har også været fravalg. (EVA 2013: fokusgruppeinterview nr. 2).

Den tredje strategi handler om at prioritere sin tid. Enten ved at fravælge øvrige fritidsaktiviteter til fordel for studiet eller ved i perioder at bruge mindre tid på studiet og i stedet skærpe sit blik for, hvad der var det vigtigste at få læst.

Man prioriterer hele tiden, skærer noget fra. Du kan ikke sidde med venner, ikke gå i byen og feste og drikke, fordi du skal op at læse. (...) Min vennekreds blev pludselig dem, jeg studerede med. Det var dem, der var interessante at snakke med. Prioritering er det første ord. (EVA 2013: fokusgruppeinterview nr. 2).

Nogle gange lod jeg være med at læse. Fordi jeg prioriterede netværk. Så læste jeg bagefter. (EVA 2013: fokusgruppeinterview nr. 2).

Masteropgaven blev vurderet til at være ekstra hård og tidskrævende i forhold til resten af masteruddannelsen, og nogle af deltagerne satte også spørgsmålstejn ved, om man får et udbytte af den afsluttende opgave, der står mål med den indsats, der bliver lagt i den.

Bortset fra afhandlingen, den var som øvelse på gulv med kegler og sjippetov. Afhandlingen kunne jeg have været foruden. Det blev en formøvelse. Jeg ville hellere have vekslet

den til to tunge fag med eksamen i enden. Det var for hårdt ift., hvad jeg fik ud af det – men samtidig er det dét, der gør det til en master. De akademiske elementer. (Fokusgruppe København, 3. september 2013).

Citatet illustrerer et centralt dilemma blandt deltagerne. På den ene side kan deltagerne pege på elementer i uddannelserne, de undervejs gerne ville have været foruden. På den anden side vil deltagerne, når alt kommer til alt, alligevel ikke undvære fx masterafhandlingen, fordi det netop er den øvelse, der kendetegner en akademisk grad.

Også aftagerne er optaget af balancen mellem arbejdsliv og en masteruddannelse. Set fra aftagernes stol er det dominerende perspektiv, at det godt kan hænge sammen at tage en masteruddannelse, samtidig med at man har fuldtidsarbejde. Dette syn hænger sammen med medarbejdernes eget drive og egen motivation for at påbegynde en masteruddannelse. At deltagerne selv efterspørger uddannelsen, betyder, at aftagerne har en forventning om, at arbejdspresset er muligt at håndtere for den enkelte.

Nogle aftagere oplever dog, at det kan være nødvendigt at tage hensyn i forhold til arbejdspresset. En aftager siger fx følgende:

Folk får meget tid til at tage masteruddannelse. Vi bruger meget det, at folk går på halv tid, ellers er det for presset. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 13).

Andre aftagere oplever, at masteruddannelsen bliver fravalgt på grund af det store arbejdspresset. Dette perspektiv illustreres af følgende citat:

De ansatte betænker sig lidt ved det, da man ikke har fri til det. Det gør det svært at kombinere både arbejds- og privatliv. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 23).

Udfordringen med at kombinere masteruddannelsen med arbejdslivet betyder også, at nogle aftagere lægger vægt på, at det er særligt motiverede og dedikerede medarbejdere, der sendes af sted.

Da det kun er nuværende og tidligere masterstuderende, der indgår i fokusgrupperne, er det for denne undersøgelse ikke muligt at uddybe de forskellige årsager til, at man fravælger en masteruddannelse. Men som ovenstående citat indikerer, er der for nogle tale om et fravalg på grund af for stort arbejdspresset ved kombinationen af fuldtidsbeskæftigelse, privatliv og masterstudium.

4.2 Tilfredshed med det faglige niveau på masteruddannelserne

Det faglige niveau på masteruddannelserne vægtes højt af deltagerne, og et stort flertal af deltagerne føler sig fagligt udfordret og er tilfredse med det faglige niveau på uddannelsen.

Deltagerne oplever dermed, at en vigtig forventning til masteruddannelsen bliver indfriet (jf. deltagernes motiver til at påbegynde uddannelsen i kapitel 3). Det faglige niveau er et helt centralt tema igennem fokusgruppeinterviewene og fremhæves fx, når deltagerne skal svare på, hvad den gode masteruddannelse er.

I spørgeskemaundersøgelsen blev de masterstuderende bedt om at angive deres tilfredshed med undervisningens faglige niveau på deres seneste mastermodul. Svarfordelingen fremgår af tabel 10.

Tabel 10
Hvor tilfreds har du været med undervisningens faglige niveau på modulet?

	Frekvens	Procent
Tilfreds	359	51
Overvejende tilfreds	299	43
Overvejende utilfreds	33	5
Utilfreds	10	1
Total	701	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Fordelingen af svarene viser en udpræget tilfredshed med undervisningens faglige niveau på det seneste modul, de studerende har gennemført, 94 % af de studerende er enten tilfredse eller overvejende tilfredse. Tilfredsheden med det senest gennemførte mastermodul bliver nuanceret gennem fokusgrupperne, hvor en holdning blandt deltagerne var, at niveauet var svingende mellem de forskellige moduler. Enkelte deltagere vurderer desuden, at det faglige miljø omkring deres masteruddannelse ikke har været tilstrækkelig stærkt til at opretholde en hensigtsmæssig kvalitet på alle dele af uddannelsen.

Det er vigtigt at understrege, at de nuancerede vurderinger i fokusgrupperne hænger sammen med, at deltagerne her vurderer de enkelte moduler i forhold til hinanden, hvor deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen udelukkende bliver bedt om at forholde sig til det faglige niveau på det seneste modul.

De mere nuancerede vurderinger af indholdet kommer også til udtryk, når deltagerne i fokusgruppen kommer ind på, om der er dele af deres masteruddannelse, de havde kunnet undvære. En holdning er her, at størstedelen af forløbet var relevant for de enkelte deltagere, men at der også var dele af uddannelsen, der blev anset for at være overflødige. Der er ikke et fælles billede på baggrund af fokusgrupperne af, hvad der kunne undværes, for eksempel nævner nogle, at de fag, der omhandler videnskabsteori eller relaterede emner, ikke var relevante, mens andre omtaler disse fag som nogle af de bedste i masterforløbet. Som nævnt tidligere i denne rapport blev masteropgaven også af nogle vurderet som værende for krævende i forhold til, hvad deltagerne reelt set fik ud af den.

Tæt relateret til det faglige niveau er oplevelsen af at blive fagligt udfordret. I spørgeskemaundersøgelsen blev deltagerne bedt om at vurdere dette, og svarfordelingen er vist i tabel 11.

Tabel 11
I hvilken grad oplever du, at du er blevet fagligt udfordret?

	Frekvens	Procent
I høj grad	469	67
I nogen grad	206	29
I mindre grad	22	3
Slet ikke	3	0
Total	700	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

96 % af alle de masterstuderende oplever, at de bliver fagligt udfordret i høj grad eller nogen grad. Set i sammenhæng med tilfredsheden med det faglige niveau tegner der sig et billede af, at deltagerne i høj grad er tilfredse med fagligheden på masteruddannelserne. I fokusgrupperne var der også en holdning om, at det faglige niveau var højt, og at de dermed fik den læring, de var ude efter, i masteruddannelsen. En deltager udtaler følgende om det faglige niveau, og hvorfor det blev en masteruddannelse frem for en anden type uddannelse:

For mig var det væsentligt med en vis substans og et vist niveau i det, når man bruger tid på det. Der er mange uddannelser, man kunne vælge at tage. Og gå ind og tage et kursus her og et kursus der. Men med risiko for, at det kan løbe ud i sandet. [...] det var væsentligt for mig at vide, at dem, der kommer ind, ligesom er "signet" op til, at det er alvorligt, det her. Med en forventning om at få noget ud af det på et rimeligt niveau. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 3).

For deltagerne i fokusgrupperne hænger det faglige niveau tæt sammen med en god kobling mellem teori og arbejdslivet i løbet af masteruddannelsen. Det vigtige for deltagerne i denne forbindelse er, at de kan spejle deres daglige arbejdsliv i masteruddannelsen, og at der i masteruddannelsen er mulighed for at inddrage cases fra arbejdslivet, ligesom det også er vigtigt for deltagerne, at de får mulighed for at afprøve det, de har tillært sig på masteruddannelsen, i praksis, som en del af forløbet. Det er altså en forbindelse, der peger begge veje.

Deltagernes oplevelse af koblingen mellem teori og det konkrete arbejdsliv varierer. Fokusgrupperne peger på tre forskellige oplevelser: løbende integration af teori og arbejdsliv, ad hoc-inddragelse af teoretiske perspektiver og en for svag kobling mellem teori og arbejdsliv.

Et eksempel på en løbende integration af teori og arbejdsliv ses af følgende citat:

Meget af det, jeg arbejdede med, var cases fra min egen organisation, og arbejdet med casene skulle også være i et tempo, som de kunne være med i. Jeg ville have tid til at vende tilbage til bøgerne og så se, hvordan jeg kunne bruge teorien i praksis, og det lykkedes også. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 2).

Deltageren beskriver her, hvordan implementeringsprocesser i egen organisation først blev bragt i spil i undervisningen, og hvordan viden fra undervisningen senere var med til at forme og udvikle forandringsprocessen derhjemme.

Ad hoc-inddragelsen af teoretiske perspektiver betyder, at deltagerne trækker på teoretiske perspektiver og tankesæt der, hvor de oplever det som relevant for deres arbejde. Her er det i højere grad de teoretiske perspektiver, der påvirker og udvikler arbejdspraksis, mere end et direkte samspil. En deltager beskriver denne proces således:

Vi implementerer fx en ny undervisningsbekendtgørelse. Den måde, vi har valgt at arbejde med forandringsledelse på, er stærkt inspireret af teori fra masteruddannelsen. Det har været en anledning til et sporskifte. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 1).

Endelig ses også eksempler på, at deltagerne efterspørger en stærkere kobling mellem teori og praksis og en højere grad af inddragelse af egen praksis på masteruddannelsen. På spørgsmålet om, hvorvidt deltagerne har været tilfredse med koblingen mellem teori og opgaver i arbejdslivet, svarer en deltager fx:

Det var først til sidst, vi gik i gang med at koble det til vores organisation. Indtil da var det bare tænkte cases (...) Jeg manglede helt klart koblingen, at komme ned og rode med egen organisation. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 2).

Fra fokusgrupperne ved vi altså, at deltagerne lægger vægt på en tæt integration af teori og deres arbejdsliv. I spørgeskemaundersøgelsen blev deltagerne spurgt om tilfredsheden med undervisernes evner til at forbinde teori med praksis, og svarfordelingen kan ses i tabel 12.

Tabel 12**Hvor tilfreds har du været med underviserens/underviserens evne til at forbinde teori med praksis på arbejdsmarkedet på modulet?**

	Frekvens	Procent
Tilfreds	299	43
Overvejende tilfreds	319	46
Overvejende utilfreds	59	9
Utilfreds	19	3
Total	696	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Generelt set er de fleste deltagere godt tilfredse med underviserens evne til at forbinde teori med praksis på arbejdsmarkedet. Som det fremgår af tabel 12, er 89 % af deltagerne enten tilfredse eller overvejende tilfredse med underviserens evne til dette. Kun 3 % er direkte utilfredse.

Tabel 13 viser svarfordelingen på spørgsmålet i spørgeskemaet, hvor der bliver spurgt om, i hvilken grad erhvervs erfaring blev inddraget i det seneste modul.

Tabel 13**I hvilken grad oplever du, at din erhvervs erfaring er blevet inddraget i undervisningen på modulet?**

	Frekvens	Procent
I høj grad	321	46
I nogen grad	254	36
I mindre grad	97	14
Slet ikke	26	4
Total	698	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Deltagernes oplevelser af at få inddraget erhvervs erfaringerne er ligeledes positive. 82 % af deltagerne oplever i høj grad eller nogen grad, at egen erhvervs erfaring inddrages i undervisningen, mens 18 % oplever, at det i mindre grad eller slet ikke er tilfældet. Som vi så ovenfor, var der i fokusgruppeinterviewene også forskellige perspektiver på dette, og fokusgruppedeltagerne fremhæver det som vigtigt, at egne erfaringer bringes i spil i undervisningen i form af cases og lignende.

4.3 Blandede holdninger til den fleksibelt opbyggede masteruddannelse

I starten af dette kapitel så vi, at deltagerne oplever udfordringer med at kombinere uddannelsesforløbet med arbejds- og privatliv. En vej til at håndtere denne udfordring kan være at vælge en fleksibelt opbygget masteruddannelse. Begrebet 'fleksibelt opbygget masteruddannelse' bruges i dette afsnit som en samlebetegnelse for såvel den fleksible masteruddannelse i offentlig ledelse som øvrige masteruddannelser tilrettelagt som fleksible forløb.

En fleksibelt tilrettelagt masteruddannelse kan indeholde fag fra forskellige master- eller kandidatuddannelser udbudt på forskellige uddannelsesinstitutioner, den kan tilrettelægges som både heltids- og deltidsuddannelse, og gennemførelsen kan strækkes over en periode på seks år. En fleksibel masteruddannelse giver dermed deltagerne en mulighed for at strække arbejdsbelastningen over en længere periode. Også på den fleksible masteruddannelse i offentlig ledelse er det muligt at strække uddannelsen over seks år. Til sammenligning er de øvrige masteruddannelser indenfor offentlig ledelse tilrettelagt, så de gennemføres på to år. Samtidig kan deltagerne i høj grad selv sammensætte deres eget forløb i forhold til egne specifikke vilkår og udfordringer, ligesom det er muligt at nøjes med at tage enkelte moduler.

I fokusgruppeinterviewene var der ikke en klar holdning til, hvorvidt fleksibelt opbyggede masteruddannelser var at foretrække frem for masteruddannelser med en mere fastlagt struktur. Holdningen til dette var i høj grad præget af, hvordan deltagernes egne masteruddannelser var opbygget, eftersom deltagerne havde valgt den uddannelse, der set fra deres perspektiv passede bedst til den konkrete livssituation og individuelt temperament. Dette vidner om, at der er behov for både fleksibelt opbyggede masteruddannelser og masteruddannelser, der har en mere fastlagt struktur.

Et af argumenterne for masteruddannelser med en mere fast struktur var oplevelsen af progression og sammenhæng i undervisningen, da den faste struktur medførte, at alle på holdet har gennemført de samme moduler i samme rækkefølge. En deltager omtaler det således:

Progression er rigtig vigtigt for mig. Og der er der forskel på fleksibel og ikkefleksibel. På vores uddannelse bliver der lagt ovenpå på en anden måde. (...) Der bliver lagt en bund. På den måde er der sammenhæng i det hele på en anden måde. Derfor kan der ikke være så mange valgmuligheder. Det giver sig selv, for så er vi ikke på samme niveau. Du kan ikke bare springe ind. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 2).

Deltageren fremhæver altså, hvordan de enkelte elementer bygger ovenpå hinanden, hvilket betyder, at hele holdet har de samme forudsætninger for at følge undervisningen. Som respons på dette beskriver en deltager oplevelsen af at følge en fleksibelt opbygget masteruddannelse således:

Fagene var meget enkeltstående. En gang imellem var der en, der kunne berøre det samme. Men det var lidt efter, hvilken retning vi nu gik i, og hvad de valgte af modeller og begreber. Der var ikke meget sammenhæng i det og ingen progression i forhold til uddannelsen. Ikke andet, end at jeg selv oplevede, at jeg blev klogere. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 2).

Fortalerne for en fleksibelt tilrettelagt masteruddannelse fremhæver bedre muligheder for at få masteruddannelsen til at passe sammen med privat- og arbejdsliv og bedre tid til at sikre en sammenhæng mellem det lærte og arbejdslivet. En deltager beskriver det således:

Og i forhold til job var det godt at kunne sige, nu der er rigtig meget 'run' på i det næste halve år, så tager jeg færre moduler. Jeg synes, det var rigtig vigtigt at have den mulighed. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 2).

Fokusgruppedeltagerne, der har taget en almindelig masteruddannelse, har i valget af denne opbygning fokuseret på, at uddannelsesforløbet blev gennemført indenfor to-tre år. Modsat var argumentet fra nogle af de deltagere, der har taget fleksibelt opbyggede masteruddannelser, at det var muligt at holde pause, hvis det var nødvendigt. En deltager forklarer muligheden således:

Jeg synes, vi havde masser af fleksibilitet (...) hvis du har behov for en pause, fordi du på grund af dit arbejde pludselig ikke kan, så kan du hoppe af og komme på igen. (...) Var der et fag, man manglede, så kunne man tage det senere. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 1).

Samlet set vurderer fokusgruppedeltagerne, at fleksibiliteten kan give begrænsninger i forhold til holdfølelsen og de fælles diskussioner, der opstår som konsekvens af, at man har taget de samme dele af masteruddannelsen. Omvendt vurderes muligheden for i højere grad at kunne placere mastermodulerne i forhold til belastning i arbejdslivet som en stor fordel, der for nogle bidrager til at løse udfordringerne med at kombinere studie-, arbejds- og privatliv.

Blandt aftagerne er der også delte holdninger til fleksibelt opbyggede masteruddannelser sammenlignet med de almindelige masteruddannelser, hvilket afspejler forskellige traditioner og værdier indenfor forskellige sektorer og arbejdsområder. En aftager udtaler følgende om fleksibelt opbyggede masteruddannelser:

Fleksibiliteten er vigtig, vi prioriterer den fleksible master, fordi der er mulighed for at tage mindre dele og hoppe af. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 19).

Der er dog også aftagere, som vurderer, at synergien i at gennemføre et forløb på kortere tid er en central forudsætning for udbyttet. Set fra aftagernes perspektiv er en fordel ved mere fastlagte forløb også en større sikkerhed for, at de kender produktet, og at de får præcis den uddannelse, de efterspørger.

5 Udbytte af masteruddannelser

I dette kapitel ser vi nærmere på udbyttet af at deltage i dele af eller en hel masteruddannelse set fra både deltagernes eget og aftagernes perspektiv. Kapitlet belyser både deltagernes samlede vurdering af udbyttet og ser også nærmere på, i hvilken grad deltagerne vurderer, at masteruddannelserne lever op til de formulerede bekendtgørelsesmål med uddannelsen.

Samtidig giver kapitlet et indblik i, hvordan masteruddannelserne udvikler deltagernes kompetencer. Kapitlet bidrager således til at besvare det sidste undersøgelsesspørgsmål: Hvilken betydning har masteruddannelserne for professionel udvikling?

Analysen i kapitlet viser, at deltagerne generelt er meget tilfredse med både den faglige udvikling og udviklingen af konkrete kompetencer og indsigter, der kan bringes i spil i opgaveløsningen.

Aftagernes vurderinger af udbyttet viser, at de indledende motiver til at påbegynde en masteruddannelse har betydning for arbejdsgiverens vurdering af udbyttet. Konklusionen er her, at en reflekteret og generel opmærksomhed på at give plads til at udfolde kompetencerne har en positiv betydning for aftagernes vurdering af udbyttet.

5.1 Stor deltagertilfredshed med faglig udvikling

I spørgeskemaundersøgelsen blev deltagerne bedt om at vurdere udbyttet af uddannelsesforløbet set ud fra en række forskellige parametre, fx uddannelsens betydning for kvalitet i opgaveløsningen eller uddannelsens betydning for evnen til at løse komplekse faglige udfordringer. Indledningsvist behandles deltagernes samlede tilfredshed med uddannelsesforløbets betydning for deres faglige udvikling.

Tabel 14
Hvor tilfreds er du samlet set med uddannelsesforløbets betydning for din faglige udvikling?

	Frekvens	Procent
Tilfreds	461	66
Overvejende tilfreds	212	30
Overvejende utilfreds	19	3
Utilfreds	8	1
Total	700	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

96 % af deltagerne er enten tilfredse eller overvejende tilfredse med uddannelsesforløbets betydning for den faglige udvikling (se tabel 14). 1 % af deltagerne er utilfredse med masteruddannelsernes betydning for faglig udvikling.

I de tre fokusgruppeinterview blev masteruddannelsens betydning for den faglige udvikling og det konkrete indhold af den faglige udvikling udfoldet.

Fokusgruppeditagerne pegede især på tre perspektiver:

- Faglig udvikling gennem udvidelse af den faglige horisont
- Faglig udvikling gennem et metablik på praksis
- Faglig udvikling som følge af masteruddannelsen som præstation

I det følgende vil de tre forskellige perspektiver fra fokusgrupperne blive uddybet.

Af deltagerne blev masteruddannelserne vurderet som fagligt udviklende, fordi de udvider den faglige orientering og horisont og giver nye veje, vinkler og teoretiske tilgange til at løse konkrete faglige udfordringer. En deltager beskriver det således:

Det handler om at få placeret egne udfordringer i et teoretisk perspektiv. Vi talte meget om at få et ledelsesfagligt sprog til at tale om de udfordringer, vi står i (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 1).

For deltagere med en baggrund i en professionsbacheloruddannelse blev det især fremhævet, at masteruddannelserne giver deltagerne evnen til at anlægge et metablik på egen organisation sammen med evnen til at begrebsliggøre praksis og koble teoretiske og forskningsbaserede argumenter med handlinger og valg. Som beskrevet i kapitel 3 fokuserede disse deltagere i høj grad også på den akademiske grad, som en masteruddannelse giver.

Nu har jeg fået begreber på, nu ved jeg, hvad jeg laver sådan mere på det akademiske niveau. Så jeg ikke bare bruger min intuition, som jeg gjorde det før. På den måde har det været utrolig brugbart, jeg glæder mig bare til at komme ud og bruge det, hvor jeg er nu. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 2).

Den faglige udvikling handler også, som kapitel 3 behandlede, om evnen til faktisk at gennemføre en masteruddannelse, som nogle deltagere skal gennemføre på to år. Den faglige udvikling bliver synonym med en personlig præstation, hvis betydning man først for alvor forstår omfanget af, når den er overstået.

Det er hårdt, når man sidder i det, det er et arbejdspress, men det er også en del af præstationen, og derfor bliver man god til at prioritere og skelne. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 1).

At værdsætte arbejdspresset som en del af den faglige udfordring og som det, der skiller fårene fra bukkene, gik igen i de tre fokusgrupper og blev af én af deltagerne betegnet som 'ironman-elementet', forstået som det lange, seje træk i flere forskellige discipliner. Det centrale i denne metafor er for deltagerne, at det ikke er alle forundt at deltage i og gennemføre en masteruddannelse.

5.2 Stor deltagertilfredshed med kompetenceudvikling

Også når det kommer til at nå bekendtgørelsens mål for viden, færdigheder og kompetencer til at varetage højt kvalificeret funktioner, vurderer deltagerne masteruddannelserne positivt. Den enkelte masteruddannelse skal sikre, at den studerende er i stand til at anvende fagområdets videnskabelige metoder og begreber indenfor fem forskellige områder. I spørgeskemaundersøgelsen blev deltagere, der har gennemført en hel masteruddannelse, bedt om at vurdere, hvorvidt de mente, at uddannelsen havde givet dem metode og begreber indenfor de fem områder, og besvarelsene er præsenteret i tabel 15.

Tabel 15**I hvilken grad har uddannelsen givet dig metoder og begreber, som du kan bruge i forbindelse med ...**

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
... din egen faglige udvikling?	75 %	22 %	3 %	0 %	100 %
... vurdering og løsning af teoretiske og praktiske problemstillinger?	69 %	28 %	4 %	0 %	100 %
... formidling af faglige problemstillinger og løsningsforslag til fagfæller og ikkespecialister?	47 %	44 %	9 %	1 %	100 %
... styring og udvikling af komplekse arbejdsituationer?	42 %	41 %	14 %	3 %	100 %
... etablering af fagligt og tværfagligt samarbejde?	34 %	43 %	20 %	3 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: N = 446-448. Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret 'Ja' på spørgsmålet 'Har du gennemført en hel masteruddannelse?'. Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

97 % af deltagerne vurderer, at de i høj eller nogen grad har fået metoder og begreber til at vurdere og løse teoretiske og praktiske problemstillinger. 83 % vurderer, at det samme gælder i forhold til at styre og udvikle komplekse arbejdsituationer. På disse to centrale parametre vurderer deltagerne altså, at masteruddannelserne lever op til de bekendtgørelsesfastlagte mål.

Spørgeskemaundersøgelsen viser også, at et flertal på 77 % vurderer, at de gennem uddannelsen i nogen eller høj grad har fået metoder og begreber til at etablere fagligt og tværfagligt samarbejde. Hver femte deltager vurderer, at det i mindre grad er tilfældet, og 3 % oplever det slet ikke.

Fokusgruppedeltagerne uddyber, hvordan oplevelsen af nye kompetencer skal forstås. Det handler både om at kunne foretage mere velkvalificerede analyser og om at søge viden og få større viden om det, man ikke ved:

De faktiske ting, der sker i organisationen, ting, jeg har været blind for tidligere, er blevet synlige. (...) Det bliver en mere velkvalificeret analyse nu end tidligere. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 3).

Den, der tror, han er færdiguddannet, han er mere færdig end uddannet. (...) Man finder ud af, hvad man ikke ved. Det ændrer fokus. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 3).

Eksemplerne illustrerer også den pointe, at ikke alle deltagere oplever at få konkrete redskaber med sig hjem, det handler snarere om et andet tankesæt eller refleksionsniveau.

5.3 Højere kvalitet i opgaveløsningen

I tråd med de foregående resultater vurderer deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen også, at uddannelsesforløbet har bidraget til en højere kvalitet i den arbejdsrelaterede opgaveløsning. 89 % vurderer, at det i nogen eller i høj grad har været tilfældet.

Tabel 16**I hvilken grad vurderer du, at uddannelsesforløbet har bidraget til højere kvalitet i din arbejdsrelaterede opgaveløsning?**

	Frekvens	Procent
I høj grad	322	46
I nogen grad	303	43
I mindre grad	59	8
Slet ikke	12	2
Total	697	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret enten 'I høj grad', 'I nogen grad', 'I mindre grad', 'Slet ikke' eller 'Ved ikke' på spørgsmålet 'I hvilken grad har du anvendt metoder og begreber fra uddannelsesforløbet i dit arbejde?'. Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Analysen af aftagerinterviewene tegner et lignende billede. På spørgsmålet om, hvorvidt masteruddannelserne har forbedret medarbejdernes kompetencer, fx i forhold til opgaveløsningen, er aftagerne meget positive. De fremhæver fx en højere grad af refleksion over praksis, bedre evne til at omsætte teori til praksis og forøget styrke til at håndtere udfordringer.

Også når vi ser på deltagerne vurderinger af, om de så faktisk bruger metoder og begreber fra uddannelsesforløbet, tegner der sig et positivt billede. 86 % af deltagerne vurderer i spørgeskemaundersøgelsen, at de har anvendt metoder og begreber fra uddannelsesforløbet i arbejdet (se tabel 17).

Tabel 17**I hvilken grad har du anvendt metoder og begreber fra uddannelsesforløbet i dit arbejde?**

	Frekvens	Procent
I høj grad	281	40
I nogen grad	322	46
I mindre grad	78	11
Slet ikke	17	2
Har ikke haft arbejde efter endt masteruddannelse/modul på masteruddannelse	3	0
Total	701	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

I fokusgrupperne bliver det, deltagerne bruger fra masteruddannelserne, i høj grad omtalt som noget mere uhåndgribeligt, der er med til at give dem en større ballast i dagligdagen og hjælper med til at gøre beslutninger mere velbegrundede; når de i interviewene bliver spurgt om konkrete eksempler, er det sværere for deltagerne at formulere. Deltagerne kommer dog med nogle konkrete eksempler, hvor metoder og begreber fra arbejdet er bragt i spil, en deltager beskriver en konkret brug af masteruddannelsen således:

Jeg har fået nogle veje, vinker og teoretiske tilgange til, hvordan man i højere grad kan inddrage interessenter i mit arbejdsområde, som jeg tænker, jeg har taget direkte fra undervisningen og prøvet af. (Fokusgruppe, København, 3. september 2013).

I det følgende afsnit går vi tættere på aftagernes vurderinger af udbyttet og deres oplevelse af, om deltagerne er i stand til at bringe elementer fra uddannelsen i spil i organisationen.

5.4 Aftagernes vurderinger af udbytte afhænger af behov og bevæggrunde for valget af masteruddannelse

Også aftagerne er generelt set positive i deres vurderinger af deltagernes udbytte, men aftagerne repræsenterer samtidig en større diversitet i vurderingerne. Aftagernes vurderinger af udbyttet af masteruddannelsen hænger sammen med organisationens motiver til at anvende masteruddannelser som efteruddannelsesform.

Analysen af aftagerinterviewene peger på to centrale sammenhænge:

- Udbyttet af masteruddannelserne har størst organisatorisk gennemslagskraft, når masteruddannelsen er et reflekteret valg, og når arbejdsgiveren efterfølgende har en særlig opmærksomhed på at bringe kompetencerne i spil.
- Udbyttet er mindre konkret og synligt, når masteruddannelserne anvendes til at honorere eksterne krav og forventninger, eller når motivet for at benytte masteruddannelserne har karakter af en principbeslutning.

I det følgende uddybes de to sammenhænge med konkrete eksempler.

Udbytte med organisatorisk gennemslagskraft

Aftagere, der har foretaget et reflekteret valg og efterfølgende har opmærksomhed på at skabe et rum for at få kompetencerne bragt i spil, vurderer udbyttet af masteruddannelserne som meget positivt, og de oplever, at medarbejdernes nye kompetencer bidrager til at forandre organisationen.

Valget er i disse tilfælde kendetegnet ved, at arbejdsgiverne foretager en strategisk vurdering af, hvor i organisationen viden fra et masteruddannelsesforløb vil være nyttig, og hvilke medarbejdere der vil profitere mest af et masteruddannelsesforløb.

En aftager beskriver motivet for at vælge masteruddannelsen således:

Der er rigtig meget fokus på, at det er uddannelsesforløb, der tilfører praksis nogle kompetencer, vi har brug for. Det er en løbende vurdering af, hvor vi skal satse, og selvfølgelig også, hvad er det for en medarbejdergruppe, og hvor har de deres interesser og udviklingsmuligheder. Nogle er helt oplagt gearet til at tage en masteruddannelse. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 24).

Og udbyttet beskrives på denne måde:

Elementerne fra uddannelsen bliver i høj grad bragt i spil i organisationen. Masteruddannelserne løfter kvaliteten af opgaveløsningen, og de løfter arbejdsglæden. De føler sig bedre klædt på. Der er ikke noget værre end at sætte skibe i søen og så ikke magte at sejle dem, vel? (...). Der er en stor tilfredsstillelse i at gennemføre, få det, man har lært, i brug og blive dygtigere. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 24).

Et andet eksempel på en reflekteret og strategisk brug af masteruddannelserne ses af dette citat fra en aftager i undervisningssektoren:

Der er to strategiske mål. På ledelsesniveau er det et spørgsmål om at gøre ledelsen stærk, hvis vi skulle stå overfor fusioner.(...) I forhold til undervisergruppen er det et spørgsmål om at styrke incitamentet til at undervise og sikre en mangfoldig faglighed. (...) Masteruddannelsen giver os to ting: Den styrker den enkelte medarbejder og løfter dem fagligt, så de får en stolthed. Og det giver os som institution mulighed for at agere på andre måder end bare at undervise. Vi kan gå i samarbejde med kommuner og andre institutioner. Det er en del af de strategiske overvejelser. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 47).

Et centralt kendetegn ved aftagere, der oplever et stort udbytte, er desuden en opmærksomhed på, at deltagerne i kraft af deres arbejdsfunktion har mulighed for at bringe kompetencer i spil i de konkrete arbejdsprocesser.

Det er et krav fra vores side, at der med denne jobfunktion følger en uddannelse på masterniveau (...) Hun bringer i høj grad uddannelsen i spil. Hun bidrager til læring og udvikling i det daglige. Hun er benyttet til at koordinere og udvikle. Hun har klart løftet den strategiske tilgang. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 14).

Opmærksomheden på at få kompetencerne i spil i organisationen har, ifølge aftagerne, større betydning for vurderingen af masteruddannelserne end aftagernes engagement i at træffe beslutningen om at sende medarbejdere af sted. Analysen af aftagerinterviewene viser, at de masteruddannelsesforløb omtalt i interviewene, der udelukkende er initieret af medarbejderne selv, også kan bidrage til at skabe strategisk forandring af organisationen, hvis der er åbenhed for at bringe kompetencerne i spil.

Det indirekte udbytte

Analysen af aftagerinterviewene viser også, at udbyttet bliver mindre konkret og synligt i organisationen for aftagerne, når masteruddannelserne enten anvendes til at honorere eksterne krav og forventninger eller anvendes som en generel satsning på efteruddannelse, der ikke rummer mulighed for at folde kompetencerne ud.

Et eksempel på honorering af formelle og eksternt fastlagte krav kan være, når masteruddannelserne anvendes til at opretholde det rette kompetenceniveau for undervisere på videregående uddannelsesinstitutioner, hvor underviserne skal have et uddannelsesniveau, der er højere, end de studerende, de underviser. Om udbyttet i et sådant tilfælde udtaler en aftager:

Hvis det er en ren formel kvalificering, vi har brug for, for at have rettighederne til at varetage en uddannelsesopgave, så kan uddannelsen føles lidt dyr, og så kan man også godt nogle gange blive i tvivl om, om den formelle kompetenceudvikling reelt er det, der gør, at de kan varetage undervisningsopgaven. Så synes jeg rent faktisk ikke, investeringen står mål med udbyttet. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 33).

I de tilfælde, hvor den formelle grad først og fremmest handler om at få det rette papir for papirets skyld, er der en fare for, at udbyttet bliver mindre synligt i organisationen.

Det indirekte udbytte viser sig også i tilfælde, hvor brugen af masteruddannelser har karakter af at være en principbeslutning. Det kan fx være, når masteruddannelserne betragtes som den eneste mulighed for efteruddannelse for bestemte grupper, eller når der er et meget overordnet motiv bag brugen af masteruddannelserne, som ikke harmonerer med deltagerens faktiske muligheder for at anvende viden fra masteruddannelserne. En aftager beskriver vanskelighederne ved at bringe kompetencerne i spil i organisationen sådan her:

Vi benytter masteruddannelserne for at berige skolen og for at videreudanne den enkelte lærer. Det beriger skolen, fordi det er efteruddannelse, som vi kan bruge med henblik på at udvikle skolen (...) Vi som institution kunne blive bedre til at udnytte de kompetencer, vi har fået. En travl hverdag gør, at de pågældende ikke får udnyttet de kompetencer, de har fået, optimalt (...). Det er en kombination af en ledelse, der ikke får det brugt, og den enkeltes hverdag. (EVA 2013, aftagerinterview nr. 7).

Her har skolen en intention om at bruge masteruddannelse til at udvikle og forandre skolen, men manglende ledelsesbevågenhed og manglende tid i undervisernes hverdag gør det vanskeligt at indfri de indledende bevæggrunde for at benytte masteruddannelserne.

6 Masteruddannelsens betydning for karriere

Som al anden uddannelse giver en masteruddannelse også nye muligheder for deltagerne og deres videre karriere, og de kompetencer, deltagerne har erhvervet sig igennem en masteruddannelse, kan være direkte medvirkende til jobskifte, såvel internt i organisationen som eksternt. Det er forskelligt, hvilken karrieremæssig betydning masteruddannelserne har for de forskellige deltagere, og udbyttet afhænger også af, hvilket formål den enkelte har haft med at tage en masteruddannelse. For nogle giver masteruddannelsen højere løn og andre ansvarsområder, mens udbyttet for andre deltagere primært handler om at kunne løse egne arbejdsopgaver mere kvalificeret og reflekteret.

Dette kapitel vil fokusere på at afdække de karrieremæssige forandringer, deltagerne oplever som direkte effekt af masteruddannelsen, men vil også berøre, hvorvidt deltagerne vurderer, at masteruddannelsen vil have en indflydelse på deres fremtidige karriere.

Analysen i kapitlet viser, at knap hver tredje deltager får mere ansvar, 17 % af deltagerne har fået et nyt job, og 29 % har fået lønstigning som følge af masteruddannelsesforløbet. Masteruddannelsens betydning for karriere målt på disse tre parameter er dog større, når man ser på de deltagere, der har gennemført en hel masteruddannelse, sammenlignet med deltagere, der har gennemført et eller flere moduler.

6.1 Knap hver tredje deltager har fået mere ansvar

I spørgeskemaundersøgelsen blev deltagerne spurgt, hvorvidt de havde fået nye ansvarsområder eller et større ansvar siden påbegyndelsen af uddannelsesforløbet. Som det ses af tabel 18, angiver 61 % af deltagerne, at det er tilfældet. Men for at få et dækkende billede af, hvorvidt masteruddannelsen har været en medvirkende årsag til dette, blev deltagerne også spurgt til dette, og fordelingen ses i tabel 19.

Tabel 18

Har du siden din start på uddannelsesforløbet fået nye ansvarsområder eller større ansvar?

	Frekvens	Procent
Ja	426	61
Nej	273	39
Total	699	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret enten 'I høj grad', 'I nogen grad', 'I mindre grad', 'Slet ikke' eller 'Ved ikke' på spørgsmålet 'I hvilken grad har du anvendt metoder og begreber fra uddannelsesforløbet i dit arbejde?'

Tabel 19**Var dit uddannelsesforløb en medvirkende årsag til eller forudsætning for dette?**

	Frekvens	Procent
Ja	220	53
Nej	198	47
Total	418	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret 'Ja' på spørgsmålet 'Har du siden din start på uddannelsesforløbet fået nye ansvarsområder eller større ansvar?'. Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Samlet set betyder de to resultater, at 32 % af deltagerne har fået nye ansvarsområder, hvor masteruddannelsen har været en medvirkende årsag til eller forudsætning for tildelingen af ansvarsområdet.

Som beskrevet indledningsvist er der dog forskel på deltagere, der har taget et eller flere moduler, og deltagere, der har afsluttet en masteruddannelse. Analyserer vi de to grupper hver for sig, har 17 % af de masterstuderende fået nye ansvarsområder som følge af uddannelsesforløbet, mens dette gør sig gældende for 40 % af de deltagere, der har afsluttet en masteruddannelse.

En deltager i fokusgruppeinterviewene beskriver masteruddannelsens betydning for at få nye jobfunktioner på følgende vis:

Jeg har ikke været der et år endnu [på arbejdet, red.], men jeg er allerede langt fremme med at være tovholder på en omstillingsproces i forhold til, hvordan vi forvalter. Dvs. jeg hæver egentlig fokus fra at være dag til dag op på et mere organisatorisk plan. Og bruger de redskaber, jeg har fået under studiet. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 2).

Citatet illustrerer, hvordan kompetencer og redskaber fra masteruddannelsen giver denne deltager mulighed for at bestride en ny funktion og bidrage til organisationsudviklingen.

De nye ansvarsområder er ikke noget, der tillægges stor betydning for deltagerne i fokusgrupperne. Det centrale for deltagerne er en oplevelse af, at de løser deres opgaver på en bedre og mere reflekteret måde, end de gjorde tidligere. Omvendt kan en masteruddannelse for nogle deltagere også betyde, at der bliver et for stort gab mellem den nuværende jobfunktion og de nye kompetencer. I et fokusgruppeinterview opstod en diskussion af, hvorvidt det kunne blive nødvendigt at skifte job efter en fuldført masteruddannelse, simpelthen fordi man uddannede sig ud af organisationen.

Det er også noget, en organisation skal forholde sig til, og der har vi også diskuteret. Om min organisation er stor nok til at sende mig af sted på sådan en uddannelse – kan de overhovedet rumme mig bagefter, for der var ikke nogen uddannelsesplan. Eller skal man bare sige, når det er en del af fastholdelsen, og så ved vi godt, at hun forsvinder efter uddannelsen, hvis man ikke har noget at tilbyde. (EVA 2013, fokusgruppeinterview nr. 2).

For denne deltager er det altså også en overvejelse, om man er nødt til at skifte job efter endt masteruddannelse, hvis organisationen ikke har jobfunktioner, der matcher de nye kompetencer. Det er specielt et tema for deltagerne, hvis de føler, at de har fået masteruddannelsen som en belønning eller direkte som en del af fastholdelsen på arbejdspladsen.

6.2 17 % af deltagerne har fået nyt job

Deltagerne blev i spørgeskemaundersøgelsen på samme måde spurgt, om de havde skiftet arbejdsplads siden start på uddannelsesforløbet, og om jobskiftet var sket som en konsekvens af masteruddannelsesforløbet. Tabel 20 og 21 viser besvarelserne af disse to spørgsmål.

Tabel 20**Har du siden din start på uddannelsesforløbet skiftet arbejdsplads?**

	Frekvens	Procent
Ja	245	35
Nej	454	65
Total	699	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret enten 'I høj grad', 'I nogen grad', 'I mindre grad', 'Slet ikke' eller 'Ved ikke' på spørgsmålet 'I hvilken grad har du anvendt metoder og begreber fra uddannelsesforløbet i dit arbejde?'

Tabel 21**Var dit uddannelsesforløb en medvirkende årsag til eller forudsætning for dette?**

	Frekvens	Procent
Ja	117	48
Nej	125	52
Total	242	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret 'Ja' på spørgsmålet 'Har du siden din start på uddannelsesforløbet skiftet arbejdsplads?'. Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Samlet set viser de to tabeller, at 17 % af deltagerne har skiftet arbejdsplads som følge af masteruddannelsesforløbet. I forhold til dette resultat er det værd at bemærke, at deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen har gennemført et modul på en masteruddannelse i 2010 eller 2011. Dette modul kan være det første modul af en masteruddannelse, men det kan også være det afsluttende. Der er derfor stor forskel på, hvor lang tid masteruddannelsen har haft mulighed for at have en indflydelse på arbejdssituationen fra den ene deltager til den anden.

Igen kan der ses forskel på de deltagere, der er i gang med uddannelsen, og deltagere, der har gennemført en masteruddannelse. 21 % af de deltagere, der har afsluttet en masteruddannelse, har skiftet job som et resultat af uddannelsen. Det samme gør sig alene gældende for 9 % af de deltagere, der har gennemført dele af uddannelsen.

I fokusgrupperne var der også eksempler på, at deltagerne havde skiftet job, og at dette var mere eller mindre relateret til, at de havde taget en masteruddannelse. Ikke alle deltagere ser masteruddannelsen som en vej til et karrierespring. For nogle deltagere er et masteruddannelsesforløb en forudsætning for at bevare samme funktion på jobmarkedet i fremtiden. En deltager beskriver det således:

Jeg ved ikke, om det får direkte konsekvenser i form af ny karriere og nyt job, men jeg kan vende den rundt og sige, jeg har stadigvæk et job. Det er svært at sige, om det betyder noget, men vi har været igennem flere fyringsrunder i løbet af kort tid, og jeg er den eneste tilbage på mit område ... (Fokusgruppe, København, 11. september 2013).

Desuden er der for andre deltagere tale om, at masteruddannelsen skal bruges til at holde sig aktuell på arbejdsmarkedet, fordi de mener, at de mangler et akademisk niveau:

Jeg er kun bachelor, humanistisk. Men jeg har masser af erfaring. Master lander et sted, hvor der mangler noget. Jeg var et sted, hvor jeg havde brug for et fagprofessionelt input. Jeg er da mere lækker på arbejdsmarkedet nu, med en master, end jeg er uden. Om det giver noget, ved jeg ikke, men der er noget med 'face value', det betyder noget. (Fokusgruppe, København, 3. september 2013).

Det sidste af citatet lægger op til en diskussion i fokusgruppen om, hvorvidt en masteruddannelse har værdi som uddannelse, eller om det i højere grad er en uddannelse, man bruger til at skrive på visitkortet. For deltagerne er der en anerkendelse af, at en masteruddannelse måske i højere grad er en titel, man kan bruge strategisk, hvis man skal have et nyt job, og dermed er uddannelsen måske i højere grad, ifølge nogle deltagere, med til at åbne dørene, end den reelt set burde være i forhold til det læringsmæssige udbytte.

6.3 29 % af deltagerne har fået mere i løn

Deltagerne blev i spørgeskemaundersøgelsen ligeledes spurgt, hvorvidt uddannelsen var en medvirkende årsag til en lønstigning. Som det ses af tabel 22 og 23, har 29 % opnået sådanne lønstigninger.

Tabel 22
Har du, siden du startede dit uddannelsesforløb, opnået en lønstigning?

	Frekvens	Procent
Ja	354	51
Nej	345	49
Total	699	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret enten 'I høj grad', 'I nogen grad', 'I mindre grad', 'Slet ikke' eller 'Ved ikke' på spørgsmålet 'I hvilken grad har du anvendt metoder og begreber fra uddannelsesforløbet i dit arbejde?':

Tabel 23
Var dit uddannelsesforløb en medvirkende årsag til eller forudsætning for dette?

	Frekvens	Procent
Ja	200	57
Nej	149	43
Total	349	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret 'Ja' på spørgsmålet 'Har du, siden du startede dit uddannelsesforløb, opnået en lønstigning?'. Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

Også ved dette spørgsmål er der forskelle imellem gruppen af deltagere, der har afsluttet hele uddannelsen, og dem, der har gennemført et eller flere moduler. 39 % af deltagere med en mastergrad har opnået lønstigninger som følge af uddannelsen, mens det samme kun gælder for 11 % af de deltagere, der har taget dele af uddannelsen.

Emnet løn optog generelt ikke deltagerne i fokusgruppeinterviewene, men de, der havde oplevet lønstigninger som følge af en masteruddannelse, syntes, de var små i forhold til de omkostninger (både tidsmæssige og økonomiske), der var forbundet med masteruddannelsen. En deltager, der selv havde betalt for masteruddannelsen, regnede således ud, at hvis vedkommende udelukkende skulle finansiere masteruddannelsen med lønstigningen, ville det tage i omegnen af 20 år.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen viser altså, at et masteruddannelsesforløb har haft en oplevet effekt for 32 % af deltagerne i forhold til mere ansvar, og for 29 % har det resulteret i en højere løn. Selvom karrieremæssige ambitioner ikke er det motiv, der har den største betydning for deltagerens beslutning om at starte, så er det også en central pointe fra fokusgruppeinterviewene, at masteruddannelsen som akademisk grad har en stor symbolsk betydning på cv'et i forhold til fremtidige job- og karrieremuligheder.

Appendiks A

Karakteristik af deltagerne

Appendiks A giver en kort præsentation af deltagerne på masteruddannelserne på baggrund af spørgeskemadata. Da populationen til spørgeskemaundersøgelsen er udtrukket som en simpel tilfældig stikprøve blandt hele populationen af masterstuderende i 2010/2011, og da bortfaldet ikke er skævt, kan besvarelserne fra respondenterne anses som værende repræsentative for alle masterstuderende på dette tidspunkt³.

Karakteristikken af deltagerne giver derfor et billede af alle masterstuderende, som gennemførte et mastermodul i 2010/2011.

Tabel 24 angiver deltagerens kønsfordeling. Der er en overvægt af mænd, og denne gruppe udgør 57 % af deltagerne.

Tabel 24
Er du ...

	Frekvens	Procent
... kvinde?	305	43
... mand?	397	57
Total	702	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

I tabel 25 og 26 ser vi på, om deltagerne har gennemført en hel masteruddannelse, og hvis ikke, om de har planer om at gennemføre en hel masteruddannelse. 64 % af de adspurgte i spørgeskemaundersøgelsen har gennemført en hel masteruddannelse, imens 36 % ikke har, og som tabel 26 angiver, har næsten hver tredje i den gruppe heller ikke planer om at fuldføre en hel masteruddannelse.

Tabel 25
Har du gennemført en hel masteruddannelse?

	Frekvens	Procent
Ja	448	64
Nej	254	36
Total	702	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

³ For uddybning af dette se appendiks B.

Tabel 26
Har du planer om at fuldføre en hel masteruddannelse?

	Frekvens	Procent
Ja	183	73
Nej	68	27
Total	251	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret 'Nej' på spørgsmålet 'Har du gennemført en hel masteruddannelse?'. Kategorien 'Ved ikke' er sorteret fra.

De 68 personer, der angiver, at de ikke har planer om at fuldføre en masteruddannelse, udgør cirka 10 % af alle de adspurgte i undersøgelsen. Det vil sige, at tre år efter, at deltagerne har gennemført et modul på en masteruddannelse, er der 10 %, der ikke har planer om at fuldføre en hel masteruddannelse, resten har enten fuldført den eller har planer om det. I fokusgruppeinterviewene var en gennemgående holdning også, at man fra starten havde haft planer om at gennemføre en hel masteruddannelse, der kunne så opstå forhold løbende, der gjorde, at man blev nødt til at holde pause et enkelt semester eller mere, men man havde hele tiden den plan at gennemføre hele masteruddannelsen.

Ser man nærmere på deltagernes uddannelses- og beskæftigelsesbaggrund, inden de startede på deres uddannelsesforløb, har langt størstedelen enten en kandidatuddannelse (31 %), en diplomuddannelse (20 %), en professionsbacheloruddannelse (18 %) eller en anden mellemlang videregående uddannelse som højeste uddannelse, inden de startede på deres uddannelsesforløb (se tabel 27 nedenfor).

Tabel 27
Hvad var din højeste uddannelse, inden du startede på dit uddannelsesforløb?

	Frekvens	Procent
Akademisk bachelor (taget på et universitet)	47	7
Professionsbacheloruddannelse	123	18
Diplomuddannelse	143	20
Anden mellemlang videregående uddannelse	104	15
Kandidatuddannelse	216	31
Kunstnerisk kandidatuddannelse (fx arkitekt, designer, musiker)	2	0
Masteruddannelse (efter- og videreuddannelsesgrad)	26	4
Ph.d./licentiat	18	3
Anden uddannelse	23	3
Total	702	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Som vist i tabellen nedenfor var en stor andel af deltagerne (64 %) beskæftiget indenfor offentlig administration, undervisning og sundhed (også forsvar, politi og brandvæsen), inden de startede på deres uddannelsesforløb.

Tabel 28**Hvilken branche var du beskæftiget i på tidspunktet for starten af dit uddannelsesforløb?**

	Frekvens	Procent
Bygge og anlæg	13	2
Ejendomshandel og udlejning	1	0
Erhvervsservice	7	1
Finansiering og forsikring	26	4
Handel og transport mv.	12	2
Industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed	35	5
Information og kommunikation	53	8
Kultur, fritid og anden service	22	3
Landbrug, skovbrug og fiskeri	4	1
Offentlig administration, undervisning og sundhed (også forsvar, politi og brandvæsen)	443	64
Andet	77	11
Total	693	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret enten 'Beskæftiget i den offentlige sektor', 'Beskæftiget i den private sektor', 'Selvstændig' eller 'Andet' på spørgsmålet 'Var du ved starten på uddannelsesforløbet ...?'.

Som det endvidere fremgår af tabel 29, havde over halvdelen af deltagerne desuden en lederfunktion, da de påbegyndte deres uddannelsesforløb. Således havde 39 % personalelederansvar, og 16 % funktionsansvar. 45 % af deltagerne havde ikke en lederfunktion, da de påbegyndte deres uddannelsesforløb.

Tabel 29**Havde du en lederfunktion, da du påbegyndte dit uddannelsesforløb?**

	Frekvens	Procent
Ja, med personalelederansvar	270	39
Ja, med funktionsansvar	112	16
Nej	311	45
Total	693	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse, 2013

Note: Spørgsmålet er besvaret af personer, der har svaret enten 'Beskæftiget i den offentlige sektor', 'Beskæftiget i den private sektor', 'Selvstændig' eller 'Andet' på spørgsmålet 'Var du ved starten på uddannelsesforløbet ...?'.

Appendiks B

Metodeappendiks

Denne undersøgelse er bestilt af Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser (FIVU), og er foretaget i perioden april til oktober 2013. Undersøgelsen bygger på følgende datakilder; spørgeskemaundersøgelse blandt deltagere fra masteruddannelse, telefoninterviews med aftagere og fokusgruppinterviews med deltagere fra masteruddannelser.

Dette appendiks gennemgår de tre forskellige dele af undersøgelsen, ligesom besvarelsene på spørgeskemaet vil blive analyseret for at vurdere hvorvidt bortfaldet har været skævt.

Spørgeskemaundersøgelse blandt dimittender/studerende

Danmarks Statistik (DST) har for EVA gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt et repræsentativt udsnit af 1.000 dimittender/studerende, der har deltaget i et eller flere moduler af masteruddannelser i skoleåret 2010/2011. Respondenterne er blevet udtrukket som en tilfældig stikprøve blandt kursister på de otte danske universiteter.

Spørgeskemaet er udviklet af projektgruppen på EVA, og derefter tilrettet på baggrund af en pilottest udført af DST.

DST udsendte et brev til de udtrukne deltagere, af brevet fremgik et link der kunne bruges til at besvare spørgeskemaet på internettet. Undersøgelsen på internettet var åben fra den 12. juni til den 2. juli 2013. Efter at undersøgelsen på nettet havde været åben i 12 dage påbegyndtes telefonrykkerproceduren, her ringes de deltagere der endnu ikke har besvaret op. Over telefonen fik disse deltagere muligheden for at besvare spørgeskemaet over telefonen. Hvis de pågældende ikke blev truffet på telefonen blev de forsøgt kontaktet igen på et senere tidspunkt. Telefonrykkerproceduren blev foretaget i perioden 24. juni til den 30. juni 2013. Da dataindsamlingen blev endelig lukket var der opnået en svarprocent på 69,5 % af nettostikprøven, hvilket vurderes til at være tilfredsstillende. For at vurdere, om der til trods for den høje svarprocent er et skævt bortfald i forhold til populationen foretages en bortfaldsanalyse. I en bortfaldsanalyse sammenlignes fordelingerne i svarpopulationen med fordelingerne i den totale population, i forhold til en række baggrundsvariable. Bortfaldsanalysen præsenteres i tabel 30.

Tabel 30
Bortfaldsoversigt spørgeskema

	Antal			%		
	Besvarelser	Stikprøve	Population	Besvarelser	Stikprøve	Population
I alt	714	1.028	4.074	100	100	100

Køn

1. Mænd	307	456	1.813	43	44	44
2. Kvinder	407	572	2.261	57	56	56

Alder per 15. juni 2013

26-34 år	35	68	298	5	7	7
35-44 år	237	353	1.477	33	34	36
45-54 år	314	440	1.738	44	43	43
55-69 år	128	167	561	18	16	14

Uddannelse

Grundskole	3	10	33	0	1	1
Ungdomsuddannelse	38	49	171	5	5	4
Kort Videregående uddannelse	26	39	158	4	4	4
Mellemlang Videregående uddannelse	251	349	1.347	35	34	33
Lang Videregående uddannelse	396	581	2.365	56	57	58

Socioøkonomisk status

Studerende	0	0	3	0	0	0
Lønmodtager grundniveau	41	56	259	6	5	6
Lønmodtager mellemniveau+	648	930	3.629	91	91	89
Selvstændig	13	18	73	2	2	2
Uden for erhverv	12	24	110	2	2	3

Disponibel personindkomst (I tusinde)

-200	35	61	223	5	6	6
200-300	175	247	1.093	25	24	27
300-400	322	444	1.694	45	43	42
400-500	125	187	689	18	18	17
500+	57	89	375	8	9	9

Herkomst

Dansk oprindelse	682	978	3.870	95	95	95
Indvandrere/Efterkommere	32	50	204	5	5	5

Kilde: Danmarks Statistik, Interviewservice

Tabel 30 viser fordelingen på baggrundsvariable for henholdsvis totalpopulationen, stikprøvepopulationen og populationen der har besvaret spørgeskemaet, der ses ikke nogle store udsving mellem de forskellige populationer. Derfor kan besvarelserne på spørgeskemaet ses som værende repræsentative for populationen af masterstuderende, der har deltaget i et eller flere moduler af masteruddannelser i skoleåret 2010/2011.

Besvarelserne på spørgeskemaet er blevet analyseret ved, at der er lavet frekvenser på de enkelte spørgsmål. Desuden er besvarelserne blevet krydset med forskellige variable, for at se om der var forskel på svarene fra dem, der havde gennemført en hel masteruddannelse, og dem der kun havde taget moduler af en masteruddannelse. Fordelingerne på alle spørgsmålene kan ses i tabelrapporten til undersøgelsen.

Fokusgruppeundersøgelse blandt studerende og dimittender

EVA har gennemført tre kvalitative fokusgruppeundersøgelser i forbindelse med undersøgelsen. Deltagerne i fokusgrupperne var både personer der havde fuldført en masteruddannelse og personer der var i gang med at gennemføre en masteruddannelse. De to fokusgrupper blev udført hos EVA i København henholdsvis den 3. og den 11. september 2013, mens den sidste blev udført i Odense den 9. september 2013. Til hver fokusgruppe var der rekrutteret mellem 7 og 9 deltagere, men på grund af afbud var der kun mellem 5 og 7 deltagere i de endelige fokusgrupper.

Fokusgrupperne var af to til tre timers varighed. EVA udviklede til fokusgruppen en semistruktureret interviewguide, der involverede de relevante emner for undersøgelsen. Derudover var deltagerne også med til at styre interviewet, da spørgsmålene var formuleret åbent, og lagde op til diskussion i gruppen. På denne måde er deltageres egne oplevelser og holdninger til, hvad der var vigtigt i masteruddannelsen med til at styre, hvilke områder der blev fokuseret på i de enkelte interviews.

Deltagerne til de tre fokusgrupper blev fundet via spørgeskemaundersøgelsen, hvor respondenterne havde mulighed for at tilkendegive, at de gerne ville deltage i fokusgrupperne. Deltagerne blev udvalgt, så der var en hvis spredning inden for de forskellige masteruddannelser.

På baggrund af hver fokusgruppe blev der skrevet et referat, der gav et overblik over fokusgruppens diskussion, og indeholdt de direkte citater, der ville være relevante for undersøgelsen. På baggrund af disse referater blev fokusgrupperne analyseret, i forhold til undersøgelsens hovedspørgsmål.

Interviewundersøgelse blandt aftagere

EVA har gennemført 50 telefoninterview med aftagere til masterstuderende i perioden 19. september til 1. oktober 2013. Formålet med interviewene var at få aftagernes vurderinger af masteruddannelsernes relevans og indhold samt at belyse deres bevæggrunde for at give deres medarbejdere masteruddannelser og deres kendskab til udbuddet af efter- og videreuddannelse. Det forholdsvis store antal interviews er valgt for at kunne opnå en mæthed i data, det vil sige, at man får afdækket de forskellige nuancer der er i populationen. En mæthed i data opleves ved, at det er de samme perspektiver der fremkommer i interviewene.

Aftagerne blev identificeret via spørgeskemaundersøgelsen og udvalgt ud fra følgende kriterier: Repræsentanter for både den private og den offentlige sektor, for både store og små arbejdspladser, fra arbejdspladser med forskellig geografisk placering i landet, og fra arbejdspladser, som beskæftiger henholdsvis professionsbachelor og kandidater.

Telefoninterviewene blev gennemført ud fra en fast interviewguide, formuleret af projektgruppen. Interviewguiden var designet således, at aftagerne fik spørgsmål til de områder af en masteruddannelse en aftager kunne have viden om. Dette var med til at sikre, at det var oplevelserne i forhold til medarbejdernes masteruddannelse der blev afdækket. Desuden havde aftagerne mulighed for at komme ind på emner, der ikke var med i interviewguiden i slutningen af interviewet.

Denne del af undersøgelsen er ikke designet til at give et repræsentativt billede af aftagernes vurderinger, men ved at foretage forholdsvis mange interview vurderer EVA, at der er opnået et mætningsskæb i forhold til, at få afdækket spændvidden af forskellige aftagerperspektiver.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.